

PARS PRIMA

A MONACHO S. PANTALEONIS POST ADDITA.

Recensio codicum B 1. C 2.

Cronica^a dicor ego, mendacia cuncta relego,
Mundi principio temporis acta scio.

Prefatio^b sequentis operis.

Neminem iam esse hominum arbitror — — habebantur illustrium.

Orosius I, 2.

Babylon itaque eo anno — — si aliquando desistant^c. *ibid. c. 1. 2. 3.*

Adam et Eva, ut revelatum fuit — — genuisset Seth. *Petr. Comestor I, 25.*

Nam plurimos filios et filias Adam genuit, quos legislator pretermisit.

Seth anno 105 — — genuit Matusalam. *Beda de temp.*

Sicut ergo in generatione Cain — — translatus est. *Petr. Com. I, 30.*

Matusalam — — Noe, sub quo factum est diluvium. *Beda.*

Igitur Adam protoplasto de paradysi felicitate propter inobedientiam expulso et Abel a Cain fratre extincto — — in quo nati sunt ei filii. *Petr. Com. I, 27.*

Qui etiam rapinis et violencia — — in urbibus collegit. *ibid. c. 28.*

Civitatem etiam ab Enoch — — filiam nomine Naainam. *Iosephus Antiq. I, 4.*

Lamech autem res divinas — — diluvio perierunt. *Petr. Com. I, 28.*

Fuerunt Adam et alii filii — — ad mala progressi sunt; *Ios. I, 4.*
videntes quod filii Seth — — inducere in arcam?

Sexcentesimo itaque vitae sue anno — — sed semen eius. *Petr. Com. I, 33—36.*

Vixit itaque Noe — — habentes super se tres duces Nemroth, Iectan et Suffene.?

Et impleti sunt dies Noe — — usque ad caelos. *Petr. Com. I, 36. 38.*

Sumebat ergo altitudo — — suam tunc habuerunt. *Ios. I, 9.*

Divisi sunt — — mediterranea simul atque maritima. *ibid. c. 10.*

Quod autem subditur de terra Sennaar — — usque ad quartam ciliadem. *Petr. Com. c. 38.*

Interim vero obtinuerunt — — libros eius combussit. *ibid. c. 39.*

Ab eodem inventa sunt ydola — — imagines dedicarunt. *Petr. Com. c. 40.*

Exortum est autem regnum Assyriorum — — per reges 37. *ibid. c. 46.*

a) ita B 1. C 2; quae uterque addit codex v. in praefatione. b) duae imagines quibus repraesentantur, prima Nemroth, Ninus, Semiramis, altera Darius, Cyrus, Alexander Magnus praemissae sunt B 1. C 2. c) iterum duas tabulas exhibet B 1, (necnon C 2); in prima Romulus, Octavianus Cesar Augustus, Iulius Cesar, in altera Adam et Seth delineati sunt.

Igitur Ninus, Beli filius, universam Asiam, que totius orbis ad numerum parcium tertia dicitur — — Semiramis, uxor eius, aggressa est bellando ac superavit. *August. De Civ. Dei XVIII, 2.*

Finit prima aetas habens annos 5242.

Noë vir iustus in generationibus suis ante diluvium genuit tres filios, Sem, Cham et Iaphet.

Sem, filius Noë — — condidit Babyloniam. *Beda.*

et Zoroastres magicam artem reperit. *Cf. Hier.*

Quem occidens Ninus — — cocto latere circumdedit. *Iustin. I, 1. 2.*

Hec campi planicie — — quadrigas capit. *Oros. II, 6.*

Semiramis autem — — turba consenuit. *Iustin. I, 2.*

Finit secunda etas habens annos 942.

Abraham anno 100. genuit Ysaac — — conditur. *Beda.*

Ioseph 16 annorum — — princeps totius terre constituitur.

Eo tempore Prometheus — — ampliasset agriculturam. *Petr. Com. I, 86.*

Igitur mortuo Ioseph — — tanto magis multiplicabantur. *ibid. II, 2.*

Videns ergo Pharao — — punivit Deus in errore fluminis. *ibid. c. 4.*

Servierunt ergo Hebrei in Egypto — — iunxisse feruntur. *Cf. Hier.*

Finit tertia etas habens annos 943.

Moyses annis 40 — — Othoniel prefuit annis 40. *Cf. Beda.*

Tempore huius Othonielis egressi sunt ex quadam parte Grecie duo fratres Cathmus et Phenix, et Cathmus condidit Thebas et regnavit ibi. Phenix venit in Tyrum et Sydonem et regnavit ibi, *Cf. Hier.*

et primus tradidit Tyriis et Sydoniis usum quarundam litterarum, circiter 7; tradidit etiam usum minii coloris, et dictus est color ille per corruptionem puniceus; et ad honorem eius Tyrii et Sydonii primi fecerunt litteras capitales de huiusmodi colore minii, et redactum est in usum, ut littere capitales vel rubrice non fiant de atramento, sed de colore minio. ?

Mortuo Othoniele — — Amphion musicus claruit. *Beda.*

Tempore eiusdem Femenoe una de Sybillis — — versibus exametris scripsit. ?

Eodem tempore rex Dyonisius Liber Bachus expugnavit Indiam et constituit ibi civitatem, quam a nomine suo denominavit Nisam. ?

His etiam diebus mortuo Iano, qui primus in Italia regnavit, Saturnus — — regnum Lacedemoniorum exortum. *Paul. H. R. et Beda.*

Finit quarta etas habens annos quadringentos 82.

Mortuo Saul David — — Eo tempore regnum Assiriorum ad Medos et Persas translatum est, quod a principio Beli steterat annis 1302. *Paul. et Beda.*

Nam ultimus rex Assyriorum — — iniecit et periit. *Oros. I, 19.*

Extunc Arbactus — — Nobuchodonosor. ?

Tunc etiam Olympias a Grecis constituta est regnante apud Ebreos Ozia. *Petr. Com. IV, 24.*

Filia autem Numitoris — — uno partu edidit. *Paul. H. R.*

De conditione urbis Romae.

Romulus vero cum esset — — cum apud Hebreos Ezechyas regnaret. *Paul. H. R.*

Hic duos menses Ianuarium et Februarium anno addidit, *cf. Hier.* et leges Romanis dedit, auguria etiam et sortes Romae primus instituit. ?

Templa plurima deorum construxit; *cf. Hier.*

fundamenta Capitolii iecit, quod postea constructum a Romanis unum de septem mirabilibus mundi fuit. Nam ipsum Capitolium — — destinare deberent. (*Beda*) *De 7 mir. mundi*.

Huius temporibus Sybilla Erietea — — idolis corruerit. ?

Glaucus de Choo — — excogitavit. *Petr. Com. IV, 33.*

Decessit autem Numa — — urbem ampliavit. *Paul. H. R.*

Eo tempore Sybilla Erofila — — ebulliunt. *Petr. Com. IV, 33. 32.*

Hoc tempore Byzantium — — regē subversa est. *Paul. H. R.*

Finit quinta etas habens annos 588.

Nam 19. anno Nabuchodonosor — — pro eo exponeret. *Petr. Com.*

Reversus autem pastor — — mulier accepit, *Iustin. I, 4.*

allusit ei tamquam diu noto — — de regno puerorum. *Petr. Com.*

Ceterum Arpago — — Lectis ille epistolis congregata Persarum manu bellum avo indicit. *Iustin. I, 5.*

Porro Astyages — — causa et origo fuit. *Oros. I, 15.*

Igitur Cyrus Asiam — — patrimonio condonavit. *ibid. II, 6.*

Cyrus, subacta Asya — — Regnavit Cyrus annis 30. *Iustin. I, 8.*

In huius anno primo suscitavit — — per manus Zorobabel. *Petr. Com.*

Post hec Darius Scithis — — unde dicte Amazones. *Iustin. II, 2.*

Harum due fuere regine — — constituendo tenuerunt. *Oros. I, 15. 16.*

Igitur Darius postquam Assyrios — — memoratum sit. *ibid. II, 8. 9.*

Denique ante experimentum — — Persarum dimicatum est. *Iustin. II, 10. 11.*

Quarto autem die — — mutuis cedibus suis. *Oros. II, 9.*

Sparthani postquam regem — — catervas occiderunt. *Iustin. II, 11.*

Xerxes his victis — — domos dilabuntur. *Oros. II, 10.*

Hac clade perculsum — — Abitum contendit; *Iustin. II, 13.*

ubi pontem veluti victor — — trepidus transiit. *Oros. II, 10.*

Erat res spectaculo digna — — victoria nunciatum sit. *Iustin. II, 13.*

Xerxes bello in Grecia — — circumventus occiditur. *Oros. II, 11.*

Cui Artaxerxes — — et hic finis regni Persarum. ?

Igitur Tarquinius rex — — corrumpere voluit. *Paul. H. R.*

Hoc tempore imperabat Medis Artaxerxes. Quo regnante Esdras incensam legem renovavit. *Beda.*

Anno 338. Veietanis rebellantibus — — Torquatus nominatus est. *Paul. H. R.*

Eodem tempore Phylippus rex Macedonum — — adolescente occisus est.

De Alexandro Magno.

Igitur Alexander anno — — stragem facturi. *Oros. et Iustin.*

De mirabili eventu Alexandri et quomodo veneno perierit.

Igitur Alexander nobili et multiformi preda onustus — — cum ipsi felices essent. *Hist. Alex.*

Decessit Alexander Magnus — — nonnulla apparuere. *Iustin. XII, 16.*

Dum enim Phylippus — — celeri periturum.

Ea etiam die qua natus — — non calcaverit. *Iustin. l. l.*

Igitur Alexander per 12 annos — — fregerunt. *Oros. III, 23.*

Eo tempore Demostenes et Aristoteles famosi erant. *Beda.*

Igitur Samnites apud Caudinas — — Argis occisus est. *Paul. H. R.*

Cuius^a pollex e dextro pede — — templo Dodonei Iovis conditur. *Landolf. H. m.*

a) haec in marg. add. B 1.

Hoc tempore apud Iudeos — — Symon Onye filius. *Paul.*
 Machabeorum liber primus hoc tempore scriptus est. *Beda.*
 Tarentini, morte Pirri comperta — — deditionem accepit. *Paul.*
 Igitur exercitum faciens — — cunctis miraculum fuit. *Oros. IV, 8.*
 Kartaginienses victi — — pontificatum habente. *Paul.*
 Eo tempore Sostratus pharum in Alexandria construxit. Hoc fuit
 unum de mirabilibus mundi — — terre motu corruit. *Petr. Com.*
 Quartum est miraculum — — in columpnarum magnitudine mirabile.
(Beda) De 7 mir.
 Igitur Kartaginienses Regulum ducem — — Amilcaris filium. *Paul.*
 Hic Saguntum — — de Illiricis gloriose triumphavit. *Land.*
 Hoc tempore Machabeorum liber secundus scriptus est. *Beda.*
 Publius Cornelius Scipio — — sed homines brevi defuturos. *Land.*
 Quomodo mortuo Iulio nepos eius Octavianus ei successerit.
 Anno ab U. c. 709. interfecto — — Tyberio successoris reliquit. *Land.*
 Anno^a primo Octaviani — — possessionumque descripsit. *Ekkeh.*
 De nativitate Domini.
 Anno ab U. c. 752, Olimpiadis 193, evolutis ab initio creationis
 humane annis 5199, quando firmissimam — — pax ista famulabatur.
Oros. VI, 1.
 qui etiam sextam — — in medio foro agnus locutus est. *Beda*
de 6 aet.?
 Anno d. i. secundo, qui est Augusti 43, Augustus amiciciam — —
 unde et moritur. *Ekkeh.*
 A. d. i. 16, qui est a condita Urbe 1162, Tyberius — — ei com-
 mitteretur. *ibid.*
 Nusquam ipse pugnavit — — Caligulae insidiis extinctus est. *Land.*
 A. D. 17. — — etatis vero 78. *Ekkeh.*
 A. d. i. 39, ab U. vero c. 790. tercius ab Augusto Gaius — —
 dieque octavo. *Land.*
 A. D. 40. — — regni quarto. *Ekkeh.*
 A. d. i. 43, ab U. autem c. 794. Claudius — — incederet. *Land.*
 A. D. 44. 12 apostoli — — vitae suae 64. *Ekkeh.*
 A. d. i. 57, ab U. vero c. 808. Domicius Nero — — imperii
 sui 14. *Land.*
 A. D. 58. Paulus apostolus — — esse devoratum. *Ekkeh.*
 A. D. 71, ab U. vero c. 822. Galba — — deiectus. Antyoehiae
 secundus ordinatur episcopus Ignatius. *Ekkeh.*
 Anno d. i. 72, ab U. c. 823. brevi illa quidem — — assecuta
 est. *Land.*
 Cumque Romam incendiis — — mortuus est. *Ekkeh.*
 A. D. 81, ab U. vero c. 832. Titus — — sed alii hoc negant. *ibid.*
 A. D. 83, ab U. autem c. 834. Domicianus — — Iohannes apo-
 stolus iussu ipsius Romam veniens, in ferventis olei doleum ante portam
 Latinam mittitur, indeque cum illesus exisset, in Pathmos insulam ab
 eodem Metallo religatur. *Land.*
 Cumque odiosus esset omnibus — — a suis interfectus est. *Ekkeh.*
 A. D. 99, U. vero c. 850. Nerva Cocceius — — solis defectio facta
 est. *ibid.*
 A. d. i. 100, U. c. 851. Vulpius Crinitus — — privatus optasset. *Land.*
 Hic postea deceptus — — Iherapolim sacerdotium gerens. *Ekkeh.*

a) Anni Octaviani Augusti et numeros, postea De Tyberio cesare, et ita deinceps de
 singulis imperatoribus rubro in marg. add. codd., quae omisimus.

- A. d. i. 119, U. c. 870. Helius Adrianus — — annis 16. *Ekkeh.*
 Qui Traiani glorie invidens — — in optimum statum, *Land.*
 in eo loco ubi Dominus — — Hebreo transtulit in Grecum. *Ekkeh.*
 A. d. i. 140, U. c. 891. Antonius — — annos 22, menses 3. *ibid.*
 Iste ab Adriano in filium — — iura concedere. *Land.*
 Obiit autem anno — — apud Dorium villam suam. *Ekkeh.*
 A. d. i. 162, ab U. c. 913. Marcus Aurelius — — annis 19. *ibid.*
 Is haud dubie nobilissimus — — alia decreta sunt. *Land.*
 A. D. 163. Lucio cesari — — in Pannonia moritur. *ibid.*
 A. d. i. 181, U. vero c. 932. Lucius Aurelius Commodus — — ac
 mensibus 8 regnavit. *ibid.*
 Hic qualis futurus esset — — legislatorem occidit. *ibid.*
 Huic Marcia libertini — — incommodus strangulatur. *Ekkeh.*
 A. d. i. 194, U. c. 945. Helius Pertinax — — decollatus est. *ibid.*
 A. d. i. 195, ab U. c. 946. Severus — — imperator fuit. *ibid.*
 Hic primum fisci — — apud Lugdunum est et interfectus. *Land.*
 Hoc regnante Samarites — — moritur in Britannia. *Ekkeh.*
 A. d. i. 213, ab U. c. 964. Marcus Antoninus Bassianus Caracalla
 — — mensesque 2. *ibid.*
 Hic Bassianus ex avi — — Romae relatum est. *Land.*
 A. D. 214. Alexander episcopus — — Iherosolimis est inventa. *Ekkeh.*
 A. d. i. 220, ab U. c. 971. Opilius Macrinus — — Phyletus epi-
 scopus decimus. *ibid.*
 A. d. i. 221, U. vero c. 972. Marcus Aurelius Antoninus Varus —
 — regnavit annis 4. *ibid.*
 Hic Antonini — — Tractiriusque appellatus est. *Land.*
 Primo Aurelii anno Calixtus — — tumultu militari occiditur. *Ekkeh.*
 A. d. i. 225, a. c. U. 976. Aurelius Severus Alexander — —
 regnavit annis 13. *ibid.*
 Qui suscepto bello — — convivio reponerentur. *Land.*
 A. D. 226. Urbanus papa 16. — Mogontiae occiditur. *Ekkeh.*
 A. d. i. 238, U. c. 989. Iulius Maximinus — — regnavitque
 annis 3. *ibid.*
 Is primus ex corpore — — post unum interiit. *Land.*
 A. 239. Maximinus persecutionem sextam — — Babillas ordi-
 natur 12. *Ekkeh.*
 A. d. i. 241, ab U. c. 992. Gordianus — — regnavit annis 6. *ibid.*
 Hic cum Romam venisset — — vigesimo imperii sexto. *Land.*
 A. D. 242. Origines in Cesarea — — interficitur. *Ekkeh.*
 A. d. i. 247, U. c. 998. Marcus Iulius Philippus — — iunior
 occiditur Romae. *ibid.*
 A. d. i. 254, ab U. c. 1005. Decius in Pannonia inferiori — —
 sedit annis 2, menses 5. *ibid.*
 A. d. i. 257, ab U. c. 1008. Virius Gallus Hostilius — — et
 parrochias divisit. *ibid.*
 A. d. i. 259, U. vero c. 1010. Licinius Valerianus — — regni detri-
 menta sustinuit. *Ekkeh.*
 Alemanni vastatis Gallis — — militibus tradere noluit. *Land.*
 Gallienus igitur profectus — — Mediolano interficitur. *Ekkeh.*
 A. d. i. 274, U. vero c. 1025. Claudius, quem multi — — Antyochoiae
 subrogatur Domnus episcopus. *ibid.*
 A. d. i. 276, a. c. U. 1027. Aurelianus patre mediocri — — Aure-
 lianus occiditur. *ibid.*

A. d. i. 281, ab U. c. 1032. Tacitus — — sanguine interiit effuso. *Ekkeh.*

A. d. i. 282, U. c. 1033. Probus — — habetur a multis. *ibid.*

A. d. i. 288, U. c. 1039. Carus Narbone — — occisi sunt. *ibid.*

A. d. i. 290, ab U. vero c. 1041. Diocletianus — — natus de Dalmatia; *ibid.*

adeo ut a plerisque — — Dyoclea. *Land.*

Hic Aurelium Maximianum — — Constantini, Helene filii. *Ekkeh.*

Privatus itaque in villa — — inter divos tamen referretur. *Land.*

Primo anno Dyocletiani Bagaude — — decessitque 4. Idus Dec. *ibid.*

A. d. i. 310, ab U. c. 1061. cum Dyocletianus — — Constantius et Galerius augusti creati sunt, divisusque — — dedit anno vitae sue 60. *ibid.*

A. d. i. 311, U. c. 1062. Constantinus ex obscuriori patrimonio — — christianas fecit basilicas multas. *Ekkeh.*

Testamentum quod statuit Constantinus imperator Silvestro pape et successoribus eius.

Ex testamento constituti nostri concedimus sanctis apostolis — — terrenus illic habeat potestatem. *Cf. Ps. Isidor.*

Igitur Constantinus propriam volens — — patria conquassantibus simulachra. *Land.*

Eiusdem principis tempore Arrius — — A. D. 329. Crux Domini ab Helena invenitur. *Ekkeh.*

G. Trev. A. D. 330. Beata Helena papam Silvestrum adiit, petens, ut Treverice civitati misereatur et eius infidelitatis tenebras aliquo ydoneo predatore illustrare dignaretur. Nam primo per beatum Eucharium, Valerium et Maternum ad fidem conversi fuerant; sed post mortem illorum recte fidei tramitem dimittentes, ad pristinum paganismi vomitum ex magna parte redierunt. Sanctus autem Silvester, inquisitione habita, omnium fidelium consilio sanctum Agricium Anthiocene civitatis presulem evocavit et ad petitionem regine Treveris destinavit. Cui etiam beata Helena preciosissimas reliquias, quas de Iudea tulerat, scilicet corpus Mathye apostoli cum tunica et clavo Domini et dente sancti Petri apostoli et capite Cornelii pape ceterisque reliquiis illic deferendas tradidit.

Huc usque hystorias scribit Eusebius. Exhinc Iheronimus. *Ekkeh.*

A. D. 331. Anthyochie ordinatur Vitalis — — numero 11. *ibid.*

G. Trev. A. D. 332. Sanctus Agricius Treverim veniens, ut alter Eucharium populum ab antiquo errore ydolatrie eripuit et domum beatissime Helene in honore sancti Petri dedicavit et caput ecclesie Treverensis ut esset instituit.

A. D. 333. Iuvenus presbyter — — Nychomediam moritur. *Ekkeh.*

A. d. i. 341, U. autem c. 1092. Constantius — — imperii 23. *ibid.*

G. Trev. Sanctus Agricius, pontificatus sui officio expleto, migravit ad Dominum; cui successit sanctus Maximinus, discipulus ipsius, qui Eufratem Coloniensium hereticum deposuit et Severinum in loco eius subrogavit, Athanasium Alexandrinum episcopum persecutionem Constancii imperatoris fugientem honorifice suscepit et intrepidus. Nam antea toto orbe profugus vagabatur, nec ullus ad latendum ei supererat locus. Tribuni, prepositi, comites exercitusque ad investigandum eum edictis imperatoris^a moti, totis regni viribus concertaverunt, si quis vivum maxime, sin minus, certe capud detulissent. Veruntamen Treberis 6 annis latuit in qua-

a) iis e corr. B 1.

dam cisterna, in qua non erat aqua, sed ossibus sanctorum plena, ut solem numquam viderit, et ibi fidem catholicam, hoc est: *Quicumque vult salvus esse*, composuit et beato Hylario Pictavorum episcopo, qui pro fide catho- V. Hil.lica multa ab Arrianis perpressus fuerat, transmisit. Quam idem Hylarius nimium amplectens et ultimum versum, id est: *Haec est fides catholica*, adiciens, cunctis fidelibus commendavit. Fertur etiam quoddam miraculum de eodem beato Hylario. Arriana namque heresi per orbem furente, multi, qui ecclesie videbantur^a esse columpnae, huiusmodi veneno^b infecti misere ac desipienter a fidei salute languebant, in tantum ut ipse tunc apostolicae sedis papa Leo ipsius lepre commaculatione respersus, veri dogmatis et ipse prevaricator, ut ex antiquitate relatus memoratur, existeret. Cumque omnes fere episcopi eius litteris commoniti Romam super his tractaturi venissent, venit et dominus Hylarius, quamvis tardius, armis universaliter munitus. Quod cum a nunciante dictum fuisset: 'Adest Hylarius Pictavensis episcopus pre foribus', papa velut sero venienti, immo magis catholico, indignatus, mandavit synodo, ne ullus ei coepiscoporum assurgeret aut locum sessionis annueret. Presentatus siquidem vir Dei concilio, honore pontificatus papam preveniens, ipsique et cunctis residentibus verba salutationis digna reverentia inferens: 'Avete', inquit. Cui ille, quasi quem ignoraret, insultans, talibus respondisse fertur: 'Tu ergo Hylarius Gallus es'? Ille vero ad id quod erat fatendum sermonem convertens, dixit: 'Non sum', inquit, 'Hylarius Gallus, sed de Gallia'. Nam gente Aquitanicus, pontificali vero dignitate preminebat Gallis. Acsi diceret ei: Non sum natura Gallus, sed de Gallia presul. Et papa animi potius stomachatione permotus hec inquit: 'Et si tu Hylarius de Gallia, ego sum Leo Romane sedis apostolicus et iudex'. Tunc Hylarius eius pertinacem intelligens controversiam, respondit ei non stulte quidem, sed sapienter: 'Quod si tu Leo, sed non de tribu Iuda; et si iudicans resides, sed non in sede maiestatis'. Mox ille cum indignatione, sprete sede, immo sedis dignitate, surrexit, multumque presago antistiti minans, exivit dicens: 'Vide, quia revertens te ab his tumidis sermocinationibus mitigatum humilitati restituam'. 'Et si', inquit Hylarius, 'non redieris'? Quod autem ei locus digne sessionis denegatus fuerat, non adeo vir Dei molestę tulit, sed terre se insidere parans, dixisse fertur supplex illud psalmistae: *Domini est terra et plenitudo eius*. Ad quam predicationis vocem statim, ut sese habet ad presens usque relationis fama, ipsa tellus erumpens sursum excrevit, atque fidei famulo Christi in medio residentium episcoporum sessum nec humiliorem prebuit. Quod universis et maxime catholicis stupentibus Dominumque pro sancti merito laudantibus, attollitur clamor, apostolicum morte preventum repentino defecisse interitu. Quid plura? Clerus conventusque turbatur, civitas omnisque populus hoc attonitus facto miratur. Synodus disiungitur, episcopi omnes cum reverentia et laudibus beatissimi viri Hylarii ad propria, erroris capite contrito, revertuntur.

Primo Constantii anno Iacobus — — moritur anno etatis sue 45. *Ekkeh.*

A. d. i. 364, U. vero c. 1116. Claudius Iulianus — — declinat et imperatoris. *ibid.*

Haec equidem faciebat pro timore — — abrenunciari ecclesiasticae professioni. *Land.*

Post hec mortuo Constantio — — multi decepti sunt. *Ekkeh.*

a) videbantur vi B 1. b) veneni B 1.

Inter hec ut ad paganitatem — — Deus et christus eius. *Land.*
A. D. 365. Pagani apud Sebasteam — — bellum Persicum profectus occiditur. *Ekkeh.*

A. d. i. 366, ab U. vero c. 1117. Iovinianus — — 12. Kal. Septemb. *ibid.*

A. d. i. 367, ab U. autem c. 1118. completis ab origine mundi annis 5566, Valentinianus — — Cybela civitate. *ibid.*

Cum esset tribunus scutariorum — — Procopium diviserunt.* *Land.*

Interea Auxentio Arriano — — in episcopatum ordinatur. *Ekkeh.*

Igitur Valentinianus Saxones — — finibus oppressit. *Land.*

Contra Alanos — — duos ac fortes. *Ekkeh.*

Valentinianus vero — — 15. Kal. Dec. *Land.*

Valentinianus primo regni sui anno — — nuper incisa moritur. *Ekkeh.*

Igitur Valens — — per illum regnavit. *ibid.*

Hucusque cronicam Eusebius Iheronimus perduxit. Hinc Prosper digessit.** *ibid.*

A. d. i. 382, ab U. vero c. 1133. Gratianus — — Pannoniam venit. *ibid.*

Eo tempore Theodosius — — in imperio restitutus est. *Land.*

A. D. 383, qui est Gratiani secundus, Theophylus — — Valentinianum Ytalia expulit. *Ekkeh.*

A. d. i. 388, U. c. 1138. Theodosius genitus patre Theodosio — — suspensus est. *Land.*

Quo extincto moxque Eugenio — — Rufinus perduxit. *Ekkeh.*

A. d. i. 399, U. autem c. 1150. Archadius et Honorius — — Honorius in Occidente. *ibid.*

Interea ingens terre motus — — periculo liberavit. *Land.*

Igitur Archadius orientalis — — Constantinopolim moritur. *Ekkeh.*

A. d. i. 412. Honorius post mortem fratris cum Theodosio, filio fratris, regnavit annis 15. *Ekkeh.*

Ea tempestate Alaricus — — ut confirmaret. *Land.*

In his ergo diebus precipiente Honorio — — moritur anno imperii sui 30. *Ekkeh.*

Franci Faramundum, filium Marcomiri, crinitum elegerunt in regem. *Cf. G. Franc. c. 4.*

Paulus Orosius — — perduxit. *Ekkeh.*

A. d. i. 427, U. vero c. 1178. Theodosius — — Romamque rediit. *ibid.*

Interea Valentinianus — — iuri parere. *Land.*

Tricesimo autem anno — — possederant recepit. *Ekkeh.*

Mortuo Pharamundo — — ad Sunnam fluvium totam terram occupavit et cepit. *G. Franc. c. 5.*

A. D. 432. Cassianus Collationes — — Eustochius sancto Briccio successit. *Ekkeh.*

A. D. 451. Mortuo Clodio Meroveus — — negotia tractavit. *G. Franc. c. 5.* Nam ab ipso Franci Merovingi nuncupati sunt. *Cf. Ekkeh. p. 116.*

*) *Hoc loco in margine inferiori cod. B 1. pag. 108. post additum est: Hic origo Francorum que ponitur in cronica ecclesie Syberg*

**) *Pag. 112. in inferiori margine post add. B 1: Hic incipit historia Gothorum, Amazonum et Hunorum. Quas invenies in cronica ecclesie Sybergensis.*

A. D. 452. Theodosius iunior — — obiit anno imperii sui 41. *Ekkeh.*

A. d. i. 453, ab U. c. 1204. Marcianus — — a finibus Romanorum expulit. *ibid.*

Interea rex Hunorum Attila — — exercitum coacervans, *Land.*
ut aper ferus per Gallias — — ab Etio rediens, *V. Servatii.*

Italiam intravit ac primum Aquileie — — conspiratione peremptus est. *Land.*

Huius tempore Iohannes baptysta — — Marcianus Orientis imperator occiditur. *Ekkeh.*

A. d. i. 460, U. c. 1211. Léo Bessica ortus progenie — — sibi fecit in regno. *ibid.*

Igitur exempto in Italia humanis rebus Habito, Maiorianus apud Ravennam invadit imperium. *Land.*

Sed quarto anno haut procul — — et senatu. *Ekkeh.*

Basiliscus vero — — Iustiniani usque tempora vixit. *Land.*

Primo anno Leonis — — Leo iunior paucis mensibus regnavit. *Ekkeh.*

Igitur* Meroveo rege — — Rothildæm domo retinuit. *Cf. G. Franc. c. 5. 7. 8. 11.*

A. d. i. 476, ab U. vero c. 1226. Zeno genere Ysaurus — — Roma geruntur, *Ekkeh.*

Odoaccar cum fortissima Herulorum — — tritici concessit. *Land.*

Zeno itaque augustus — — scriptum, inventum est. *Ekkeh.*

A. D. 484. Hylderico rege Francorum mortuo — — sue potestati subegit. *G. Franc. c. 9.*

A. D. 485. Gelasius papa — — Anastasius papa 52. sedit annum unum, menses 10. *Ekkeh.*

A. D. 491. Clodoveus rex Francorum commoto exercitu Thuringiam — — ad baptysmum venire predicabat. *G. Franc. c. 10—15.*

Quod¹ dum factum fuisset, et rex ad baptysterium venisset, clericus, qui crisma ferebat, a populo est interceptus, ut ad fontem venire nequiverit. Sanctificato autem fonte, nutu divino crisma defuit. Et quia propter populi pressuram nulli patebat egressus aecclesiae vel ingressus, sanctus pontifex oculis ac manibus extensis in celum cepit tacite orare cum lacrimis. Et ecce subito columba nive candidior attulit ampullam in rostro crismate sancto repletam, cuius odore mirifico super omnes odores, quos ante in baptisterio senserant, omnes qui aderant inestimabili suavitate repleti sunt. Accipiente autem sancto pontifice ipsam ampullam, species columbe disparuit. De quo crismate fudit episcopus in fontem sacratum. Viso autem rex tanto miraculo, abnegatis diaboli pompis et operibus eius, petiit se a sancto pontifice baptizari. Tunc baptizatus est in nomine sanctae Trinitatis et sacro crismate perunctus.

Baptizantur autem de exercitu eius tria milia virorum, exceptis parvulis et mulieribus. Baptizantur sorores eius — — carus in negotio. *G. Franc. c. 15—17.*

*) *Schedula post adiecta in B 1. alia saec. XIII. manu inseritur:*
Neustria vero pars est Gallie Celtice — — umquam magis enituit. *Ekkeh. p. 158.*

1) *Similem narrationem in cod. Gestorum Remigiano legi, testatur Bouquet II, p. 552 n. b.*

A. d. i. 492, U. c. 1243. Anastasius imperium suscepit. — —
A. D. 503. Boetius consul Rome plurima ingenii sui monumenta scribendo reliquit. *Ekkeh.*

A. D. 505. Teodericus Romam venit et multa miranda edificia in ea construxit, *ibid.*

insuper et supra Tyberim fortissimam domum edificavit.

A. D. 506. Ormisda papa 54. — — A. D. 518. Felix papa 56. sedit annis quatuor. *Ekkeh.*

A. d. i. 519, U. c. 1270. Iustinus — — subitanea morte defunctus est. *ibid.*

Cuius animam, ut sanctus Gregorius in dyalogo scribit, solitarius quidam, vir magne virtutis, apud Lypparam insulam vidit inter Iohannem papam et Symmachum patricium discinctam et discalatiatam deduci et in ollam Vulcani demergi. *Cf. Land.*

Iustinus vero — — Agapitus papa 59. sedit annis 10. *Ekkeh.*

Ipsa tempore in Vienna — — per annum devorarunt. *G. Franc. c. 16.*

Tunc^a sanctus Mamertus — — plaga cessavit. *ibid.*

A. d. i. 527, ab U. autem c. 1278. Iustinianus — — 38 annis regnavit. *Ekkeh.*

Hic leges Romanas — — nomina emeruit. *Paul. H. L. I, 25.*

Hoc quoque tempore Felix — — rebus humanis excessit. *Ekkeh.*

Igitur post mortem Clodovei — — ad finem perseveravit. *G. Franc. c. 19—21. 24.*

Primo Iustiniani anno missus — — inducias conversionis. *Ekkeh.*

A. d. i. 530. Teodericus et Teotbertus — — apud Tulpiacum occisus est. *G. Franc. c. 22.*

A. D. 531. Cassiodorus — — exametris exaravit. *Ekkeh.*

A. D. 533. Hildebertus rex cum esset Averno civitate — — iuxta patrem sepulta. *G. Franc. c. 23.*

A. D. 534. In Pompeiopoli Misiae — — et verbum Dei. *Ekkeh.*

A. D. 535. Hildebertus et Teotbertus — — pacem et concordiam inierunt. *G. Franc. c. 25.*

A. D. 536. Silverius papa — — ibi moritur. *Ekkeh. et Regino.*

A. D. 538. Vigilius papa — — dolore moritur. *Reg.*

Hic sedit annos 14. *Ekkeh.*

A. D. 541. Ypapanti Domini — — celebravit encenia. *ibid.*

A. D. 550. Theodericus rex moritur et — — Helpricus et Sigebertus. *Reg.*

A. D. 554. Pelagius papa 62. sedit annos 12. *Ekkeh.*

A. D. 555. Sigebertus rex — — sancti Medardi sepelivit. *Reg.*

A. D. 559. Albinus episcopus Andegavis clarus habetur.

Ea tempestate Brunichildis — — Helpericus reddere iubet. *Reg.*

A. D. 564. Iohannes papa 63. sedit annos 13. Iustinianus imperator obiit. *Ekkeh.*

A. d. i. 565, ab U. autem c. 1316. Iustinus minor — — deponere eam. *ibid.*

Itaque odio — — possessuri properant. *Paul. H. L. II, 5. 7.*

Primo Tarvisium — — armis ceperunt. *Reg.*

Iustinus autem imperator — — de Pannonia egressi sunt.* *Ekkeh.*

A. D. 569. Narses — — Constantinopolim perlatum est. *Reg.*

*) B 1 in inferiori margine add.: Hic Langobardorum historia incipit.

a) haec in marg. suppl. B 1.

A. D. 570. Longobardi Mediolanum intraverunt — — Iustinus imperator obiit. *Ekkeh.*

A. d. i. 576, ab U. vero c. 1327. Tyberius — — studio relevavit. *ibid.*

Huic Sophya augusta — — in conspectu augusti superavit. *Reg.*
Tyberius autem cum regnaret — — Benedictus papa 54. sedit annos 4. *Ekkeh.*

A. D. 580. Helpericus rex — — Hic fuit postea magnus rex. *Reg.*

A. D. 581. Pelagius papa 65. Romanam rexit — — non posset quisquam progredi. *Ekkeh. et Reg.*

A. D. 582. Tyberius Constantinus obiit. *Ekkeh.*

A. D. 583, ab U. autem c. 1334. Mauricius — — ingentes erumpne. *ibid.*

A. D. 584. Mauricius — — pacem cum eo faciunt. *Reg.*

A. D. 586. Levigildus rex Wisigothorum — — fecit occidi. *Ekkeh.*

A. D. 587. Tale diluvium aque — — creditur non fuisse. *Reg.*

In hac diluvii — — spiritum exhalarunt. *Paul. H. L. III, 24.*

A. D. 588. Rycharedus rex Gothorum — — ipsum firmaretur. *Reg.*

Erat autem ipse Guntrammus — — valeat comparari. *Paul. H. L. III, 34; cf. Reg.*

Nec post multum tempus — — pater monachorum exstitit. *Reg.*

A. D. 596. Gregorius — — Anglos convertit ad Christum. *Ekkeh.*

A. D. 600. Cenobium Sancti Benedicti — — mensuram vini deferentes. *Reg.*

A. D. 602. Tunica Domini — — omnium sanctorum memoria celebraretur. *Ekkeh.*

A. D. 610. Inter Theodericum et Theodebertum fratres — — ossa eius combusta. *Reg. et G. Franc. c. 38. 40.*

A. D. 611. Phocas occiditur. *Ekkeh.*

A. d. i. 612, U. autem c. 1363. Heraclius — — vastandum. *ibid.*

Et rex quidem summo hoc peregit studio. Sed imperatori non de Iudeis, sed de Sarracenis fuerat demonstratum. *Reg.*

Mittensque ad Dagobertum regem — — factusque ydropicus, mortuus est. *Ekkeh.*

A. D. 615. Anastasius monachus — — decollatur cum aliis 70. *Reg.*

A. D. 616. Deusdedit papa 70. sedit annos sex. *Ekkeh.*

A. D. 619. Fuit in palacio Clotarii regis maior domus Arnolfus — — se subdens, *Reg.*

et episcopus Mettis factus, mirabilis in episcopatu exstitit; qui habuit filium nomine Angisus, qui de nomine Angise Troiani creditur appellatus, sub nomine maioris domus principatum in regno Francorum postea tenuit. *Paul. H. L. VI, 23.*

Hic duxit uxorem Beggam, filiam Pippini principis, sororem scilicet sancte Gertrudis virginis, de qua genuit filium nomine Pippinum, qui postea maior domus fuit in omni Gallia. ?

A. D. 623. Bonifacius papa 71. sedit annos 5. *Ekkeh.*

A. D. 627. Dagobertus cum Pippino duce — — et sancto Arnulfo Mettensi episcopo commendatur. *Reg.*

A. D. 628. Honorius papa 72. — — Severinus papa 73. sedit annum unum, menses duos. *Ekkeh.*

A. D. 637. Ysidorus Hyspaliensis episcopus floruit, nulli modernorum doctorum postponendus. *Reg.*

A. D. 638. Heraclius imperator — — plenus dierum. *Ekkeh.*

Anno d. i. 639, ab U. autem c. 1390. Constantinus — — Paulus episcopus et ipse hereticus; *Ekkeh.*

qui exposuit typum — — a suis extinctus est. *Reg.*

Quo sepulto Micium — — Theodorus papa 75.^a sedit annos 6. *Ekkeh.*

A. D. 645. Dagobertus — — Saxones perdomuit. *Reg.*

A. D. 649. Martinus papa 76. — — Vitellianus 78. sedit annos 9, menses 6. *Ekkeh.*

A. D. 665. Clotharius rex Francorum moritur — — Pyreneos montes excluditur, concessit. *Reg.*

A. D. 669. Constans in balneo occiditur a quodam Andrea. *Ekkeh.*

A. d. i. 670, U. c. 1421. Constantinus — — filio suo Tyberio annis 17. *ibid.*

Hic Constantinus augustus 150 episcopos congregari fecit — — sequenti die homines interirent. *Reg.*

Igitur in regno Francorum post decessum sancti Arnulfi episcopi Dagobertus rex Pippini, patris sanctae Gertrudis, ut et sancti Kuniberti — — et cunctis audientibus respondit 'Amen'. Vocatus est isdem puer Sigebertus. *Reg.*

A. D. 672. Adeodatus papa 79. sedit annos 4. *Ekkeh.*

A. D. 673. Huni et Bulgares — — liberis interficere fecit. *Reg.*

A. D. 675. Dagobertus rex Mettis — — duci commendat. *Reg.*

A. D. 676. Donus papa 80. sedit annum, menses 5. *Ekkeh.*

A. D. 677. Natus est Dagoberto — — suum obitum nominavit. *Reg.*

A. D. 678. Agatho papa 81. sedit annos 5, menses 6. *Ekkeh.*

A. D. 679. Dagobertus moritur — — cenobiis. *Reg.*

Huic Clodoveus filius successit. A. D. 683. Leo papa 82. sedit annum unum, menses 10. *Ekkeh.*

A. D. 684. Clodoveus inspirante dyabolo brachium beati Dyonisi abscidit — — pestiferis. *Ekkeh. p. 118.*

Fuit autem ipse — — gule et ebrietati serviens. *G. Franc. c. 44.*

Hic ex Bachylde regina tres filios habuit, Clotarum, Hildericum et Theodericum. *Ekkeh. l. l.*

Clodoveo itaque mortuo — — Hildericus quoque alius frater in Austrasia preficitur. *G. Franc. c. 45.*

A. D. 685. Benedictus papa 83. — — Conon papa 85, seditque annos 2, menses 11. *Ekkeh.*

Eo tempore Franci adversus Ebroinum — — regina eius pregnante, quod dici dolor est. *G. Franc. c. 45.*

A. d. i. 687, U. c. 1438. Iustinianus — — Iustinianum comprehendit, nasoque preciso in insulam quandam relegavit, ipseque regnavit. *Ekkeh.*

Illis diebus Ebroinus — — et Hyldebertus, frater eius, ei successit. *G. Franc. c. 45. 47. 49.*

A. D. 688. Sanctus Kylianus cum sociis suis passus est. *Ekkeh.*

A. D. 689. Pyppinus — — annotantur in catalogo regum. *ibid.*

Hic multa bella contra Suevos et alias plurimas gentes gessit. Erat huic uxor nobilissima et sapientissima nomine Plectrudis. *Cf. G. Franc. c. 48.*

Que etiam Colonie in capitolio egregiam ecclesiam in honore sancte Dei genitricis Marie construxit, sanctimonia-

a) hic et sequentes paparum numeri e corr. B 1.

les ad serviendum Deo et beate virgini illic constituens, ditans etiam eam redditibus et prediis multis.

Habuit etiam de Pippino duos filios Drocum et Grimoaldum. Drocus ducatum accepit Campanie, sed paucis supervixit tempore. Grimoaldus quoque in aula regis Hyldeberti maior domus effectus est. Qui postea, egrotante Pippino, patre suo, cum visitandi gratia ad eum accessisset, Leodii^a a quodam Carantario gentili, filio Belyal, peremptus est. *G. Franc. c. 48—50.*

A. D. 690. Sergius papa 86. — — infra sacrificium. *Ekkeh.*

A. D. 692. Quidam Franci de Celmannicorum regione — — in suam patriam asportant. *Reg.*

A. D. 694. Sanctus Remaclus episcopus Traiectensis — — privatur et exiliatur. *Ekkeh.*

A. d. i. 697, U. vero c. 1448. Leo, qui et Leontius, — — ipseque regnavit. *ibid.*

A.^b d. i. 700, U. autem c. 1451. Tyberius, qui et Absimarum dictus est — — Huius tempore synodus in Aquileia facta ob impericium fidei. *Ekkeh.*

Nam quidam beatam Mariam — — hominem genuit. *Reg.*

Hoc tempore occisus est sanctus Lambertus episcopus. *Ekkeh.*

Hec autem causa fuit. Pyppinus, abiecta Plectrude, coniuge sua, — — et ingressus cubiculum, in oratione prostratum eum occidit. *V. Lamb. a. Sigeb. IV, 39.*

A. D. 706. Iohannes papa 87. sedit annos 3. Beda — — perduxit. *Ekkeh.*

A. d. i. 707, U. c. 1458. Iustinianus — — occisus est. *ibid.*

A. D. 709. Iohannes papa 88. sedit annos duos, menses 7. *ibid.*

A. D. 710. Dagobertus iunior regnare cepit. *ibid.*

A. D. 711. Sisinnius papa 90. sedit dies^c 20. Cui succedens Constantinus papa 91. sedit annos 6. *ibid.*

A. D. 712. Iustinianus a Phylippico interficitur. *ibid.*

A. d. i. 713, U. vero c. 1464. Phylippicus 66. loco ab Augusto invasit imperium — — Artemius, mutato nomine Anastasius. *ibid.*

A. d. i. 714, U. vero c. 1465. Anastasius — — predicatorem esse docuit. Quo regnante — — postea presbyterum fecit ordinari. *ibid.*

A. D. 715. Pyppinus senior maior domus obiit; pro quo filius eius Karolus successit. *Ekkeh.*

Qui Karolus a Plectrude postea captus custodie mancipatur, sed auxiliante Deo per fugam elapsus liberatur. *G. Franc. c. 51.*

Dagobertus rex Francorum obiit. *Ekkeh.*

A. D. 716. Karolus, Pippini senioris filius, — — Karolus vero regnum Francorum administravit annis 27^d. *Ekkeh.*

Igitur Franci Daniele quendam clericum, mutato nomine, Helpricum regem faciunt et Raginfridum in principatum maioris domus eligunt et cum exercitu eos contra Karolum mittunt. Qui ad Mosam venientes, deinde usque Renum progredientes, Coloniam hostiliter intrant, plurimos civium trucidant, multos capiunt, et maximam predam ibi cum Plectrude matrona accipientes, in Ardennam silvam revertuntur. *G. Franc. c. 52. 53.*

Recensio cod. C1.

A. D. 714. Quo regnante — — fecit ordinari om.

a) Leodio corr. Leodii B1. b) hoc loco C1. incipit, cuius praecipuam varietatem infra notavi. c) annos corr. dies B1. d) 7 corr. 27 B1.

Quos¹ prosecutus sanctus Agyolphus, eiusdem civitatis archiepiscopus, volens intercedere pro civibus suis et predam revocare, ab eisdem capitur et crudeliter occiditur.

Sed mox in loco qui dicitur Amblavia maximum — — Sed Eodo fugiens, Parisius regressus cum thesauris regalibus, Helprico capto, ultra Ligerem secessit. *G. Franc. c. 53.*

Post hec Karolus — — Bonefacium ordinavit episcopum. *Ekkeh.*
A. d. i. 717, U. vero c. 1468. Theodosius a militibus electus — — octavo demum die regreditur. *ibid.*

A. D. 718, U. vero c. 1469. Leo pretor orientalium — — sibi dari prohibuit. Cui anno imperii sui tercio — — impietatis redarguit. *ibid.*

A. D. 719. Karolus princeps contra Ratbodum regem — — nutu percutitur et moritur. *Reg.*

A. D. 720. Karolus cum Saxonibus pugnat et vincit. *Reg.*

A. D. 721. Sarraceni Constantinopolim — — naufragioque perierunt. *Ekkeh.*

A. D. 722. Karolus cum Baioariis pugnavit eosque vicit. Item Alemanniam ingressus, contra Lantfridum dimicavit et sibi eandem gentem subiecit. *Reg.*

A. D. 723. Luitprandus rex Longobardorum audiens — — et incenderunt semet ipsos. *Ekkeh.*

A. D. 724. Karolus Wasconiam ingressus, Eudonem ducem Aquitanie bello perterruit. *Reg.*

A. D. 726^a. Pyrminius episcopus Augiam intravit — — in maiori libello perduxit. *Ekkeh.*

A. D. 727. Gregorius III. papa 93. sedit annos 8 — — necnon illorum omnium quorum sollempnia. *Ekkeh. p. 158.*

A. D. 728. Sarraceni ex Hispania cum uxoribus — — 375 milia ex eis interfecerunt. *Reg.*

A. D. 730. Pyrminius ex Augia venit in Alsaciam. *Ekkeh.*

A. D. 731. Germanus sanctissimus patriarcha — — recedere fecit. Beda Venerabilis presbyter Anglorum obiit. *ibid.*

A. D. 732. Karolus filium suum Pippinum — — ad patrem remisit. *ibid.*

A. D. 733. Karolus maior domus Fresiam vastat. *ibid.*

A. D. 734. Karolus Wasconiam ingressus, Eudonem regno simul et vita privavit. *Reg.*

A. D. 735. Zacharias I. papa 94. sedit annis 18. Hic 4 libros dyalogorum beati Gregorii transtulit in Grecum. *Ekkeh.*

A. D. 736. Sarracenorum exercitus rursus in Galliam introiens — — eos sicut prius maxima cede prostravit. *Reg.*

Recensio cod. C 1.

A. D. 718. Cui anno imperii sui tercio — — impietatis redarguit *hoc loco om.; cf. 720.*

A. D. 720. Leoni imperatori anno tercio — — impietatis redarguit.

A. D. 731. Beda — — obiit. Germanus — — recedere fecit. Gregorius fit papa obiitque 4. Kal. Dec.

a) 716. B 1.

1) Cf. *Cat. archiepp. Col., SS. XXIV, p. 337. et passionem s. Agilulfi, A. SS. Iul. II, p. 720 sqq., ubi res aliter narratur.*

- A. D. 737. Theodericus rex Francorum obiit. *Ekkeh.*
 A. D. 739. Sarraceni Gallias iterum invadentes — — fugierunt de terra illa. *ibid.*
 A. D. 740. Karolus Saxoniam intrat. *ibid.*
 A. D. 741. Leo imperator impius obiit. *ibid.*
 A. D. 742, U. c. 1493. Constantinus, filius Leonis, — — Karlo-
 mannus Romam profectus est, dicitur permansisse. *ibid.*
 A. D. 743. Pippinus et Karlomannus principatu potiti — — Hil-
 dericus rex Francorum regnare cepit. *ibid.* p. 159 in.
 A. D. 744. Karlomannus et Pippinus iunctis copiis — — in dedi-
 cionem accepit. *Ekkeh.*
 A. D. 745. Iterum Karlomannus et Pyppinus — — Inicium Ful-
 densis monasterii. *ibid.*
 A. D. 746. Karlomannus patefecit fratri suo — — qualiter illum
 honorifice dimitteret. *ibid.* p. 159.
 A. D. 748. Karlomannus divino succensus amore Romam tendens,
 Zacharie pape se obtulit, et ab eo clericus factus, *Ekkeh.*
 in Serapte monte monasterium edificavit — — ad cronicam rever-
 tamur. *Reg.*
 A. D. 748. Gryfo fratri suo subiectus esse nolens — — qui dicitur
 Scahaningi. *Ekkeh.*
 A. D. 749. Gryfo Saxonum fidei diffidens — — eodem anno
 ad Waifarum Aquitanie ducem profugit. *ibid.*
 A. D. 751. Sanctus Burchardus accepit pontificatum Wirziburgen-
 sem — — Pippinum regem constitui iussit. *ibid.*
 A. D. 752. Pippinus per auctoritatem Zacharie pape — — quod
 in Romanam urbem transtulit. *ibid.*
 A. D. 753. Stephanus II. papa 95. sedit annis 5, diebus 28. *ibid.*
 A. D. 754. Pippinus rex cum exercitu magno — — tonso capite
 in monasterium missus est. *ibid.*
 A. D. 755. Pippinus rex — — Sanctus Bonifacius passus est. *ibid.*
 A. D. 756. Haistulphus rex Longobardorum — — Cui Desiderius
 successit. *ibid.*
 A. D. 757. Constantinus imperator misit Pippino — — cum omni-
 bus primatibus suis firmavit. *ibid.*
 A. D. 758. Pippinus rex cum exercitu Saxoniam aggressus est — —
 Paulus papa 96. sedit annos 10. *ibid.*
 A. D. 759. Natus est Pippino regi filius — — 3. post nativitatem
 suam anno decessit. *ibid.*
 A. D. 760. Waifarius dux Aquitanie — — que dicitur Stein reli-
 gatus migravit ad Dominum. *ibid.*
 A. D. 761. Waifarius^a licet obsides dedisset — — post obitum
 patris omnis imperii summa pervenit. *ibid.*
 A. D. 762. Pippinus rex suscepto a se bello finem — — hyema-
 vitque in villa Gentiliaco. *ibid.*
 A. D. 763. Pyppinus, habito conventu in Nivernis, — — in villa
 Longlare hyemavit. *ibid.*
 A. D. 764. Rex Pippinus, distracto in diversa animo, — — illo anno
 se domi continuit. *ibid.*
 A. D. 765. Pippinus generalem conventum in Atiniaco villa habuit
 — — Nazarii de Roma translata sunt in Franciam. *ibid.*

a) Wifarius B 1.

A. D. 766. Turci egressi a Caspiis portis — — in Biturica civitate presidio regreditur. *Ekkeh.*

A. D. 767. Orta questione de sancta Trinitate — — exercitum in hyberna dimisit. *ibid.*

A. D. 768. Pippinus in Biturica — — se contulit. Et Karlomannus quidem — — per continuos 30 annos gerebatur. *Ekkeh. p. 161, 65.* — Tandem bellum per tot annos — — bellum susceptum est. *ibid. p. 162, 61.* Hec sunt bella — — complures ad eum misere legatos. *ibid. p. 164, 35.* Hic etiam Romam veniens — — ac perperam prolata corrigere. *ibid. lin. 43.* Omnium nationum — — pecuniam mittere solebat. *ibid. lin. 52.* Religionem christianam — — privato habitu ministrare necesse fuisset. *ibid. lin. 60.**

Cronica a tempore Karoli Magni.

A. d. i. 769. Karolus Magnus, Pippini filius — — 43 solus postea. Cuius anno primo — — cum tota Wasconia sibi obediente regressus est. *ibid.*

A. D. 770. Karolus rex habuit generalem conventum — — in basilica sancti Galli sepelitur. *ibid.*

A. D. 771. Karlomannus in villa — — parte optimatum ad Ytaliā profecta est. *ibid.*

A. D. 772.^a Rex Karolus, congregato Wormacie — — acceptis a Saxonibus 12 obsidibus recessit. *ibid.*

A. D. 773. Adrianus papa cum insolentiam Desiderii — — ibique in patriciatus honore vitam finivit. *ibid.*

A. D. 774. Karolus domum regressus — — cum ingenti preda regressi sunt. *ibid.*

A. D. 775. Karolus rex consilio habito — — ecclesiarum legisque destructor obiit. *ibid.*

A. d. i. 776, U. vero c. 1527. Leo, filius Constantini, — — iterum Franciam regressus est.

A. D. 777. Karolus rex habito consilio in loco — — christianam fore promiserat. *ibid.*

Recensio cod. C 1.

A. D. 768. Constantinus fit papa. Pippinus in Biturica natalem Domini celebravit — — omnium Francorum rex constituitur. Qui mox bellum Aquitanicum a patre inchoatum — — cum liberis suis se contulit. *Ekkeh.*

A. D. 769. *post* solus postea *add.*: Hic post obitum patris sui Aquisgraniam profectus, nativitatem Domini ibi celebravit, pascha vero in Rothomago civitate. *Ekkeh. p. 161.* *Et in fine*: Stephanus fit papa.

A. D. 771. *in fine add.*: Igitur Karolus Magnus, defuncto fratre suo, — — hoc quod efficere moliebatur perfecit. *Ekkeh.*

A. D. 772. Adrianus fit papa. Rex Karolus — — recessit.

*) *In codd. B 1. C 2. sequitur tabula genealogica Karolorum ex Ekkehardo p. 176. In inferiori vero margine B 1. post scriptum est: (Hic proponitur?) historia Karoli, quam satis ordinate continet cronica Sibergensis cenobii.*

a) 771. B 1.

A. D. 778. Karolus rex partes Hispanie petens, — — ut ex ingenti multitudine vix pauci redirent. *Ekkeh.*

A. D. 779. Venit ad Karolum Hyldebrandus — — rex Wormaciam in hiberna se recepit. *ibid.*

A. D. 780. Karolo Saxoniam venienti — — Leo imperator obiit. *ibid.*

A. D. 781, U. vero c. 1532. Constantinus, filius Leonis, — — ei invito coniungebat. *ibid.*

Horum temporibus quidam in Tracia fodientes — — iterum me videbis. *Land.?*

Hoc anno Karolus Romam — — non diu in fide permansit. *Ekkeh.*

A. D. 782. Karolus in Saxoniam eundum — — qui omnes una die iussu regis decollati sunt. *ibid.*

A. D. 783. Cum ad expeditionem Saxoniam^a rex — — Bertrada regina, mater regis, 4. Idus Iulii. *ibid.*

A. D. 784. Karolus transiecto Reno in loco — — cum victoria rediit ad patrem suum Wormaciam. *ibid.*

A. D. 785. Witikint et Abbio ex Transalbiani — — pervicacitas per aliquot annos. *ibid.*

A. D. 786. Audiens rex, Anglos et Saxones Britanniam invasisse, — — apud Tuscie civitatem Florentiam. *ibid.*

A. D. 787. Karolus rex Romam veniens — — cum aliis 12 obsidibus^b in Franciam rediit. *ibid.*

A. D. 788. Karolo rege apud Ingelnheim pascha celebrante — — per diversa exilia dampnati sunt. *ibid.*

A. D. 789. Karolus contra gentem Sclavenorum — — quam antea desponsaverat. *ibid.*

A. D. 790. Karolus nullam expeditionem fecerat — — que res futuri belli fuit seminarium. *ibid.*

A. D. 791. Sanctus Burchardus Wirziburgensis episcopus — — per viam qua venerat rediit. *ibid.*

A. D. 792. Karolo a natali Domini — — in villa Franconovort, ubi et hyemaverat. *ibid.*

A. D. 793. Karolo in Franconovort pascha celebrante — — apud Sanctum Albanum sepulta est. *ibid.*

A. D. 794. Rex diviso inter se et filium — — se per omnia obsecuturos iuraverunt. *ibid.*

A. D. 795. Rex perfidie Saxonum non immemor — — itemque acceptis obsidibus in Galliam remeavit. *ibid.*

A. D. 796. Leo papa — — dicunt 25. Hic Karolum fecit imperatorem. Qui — — cum residuo Hunorum thesauro ad patrem regreditur. *ibid.*

A. D. 797. Expeditio facta est in Saxoniam — — impendens natale Domini et pascha sequentis anni ibi celebravit. *ibid.*

A. D. 798. Saxones Transalbiani seditione commota legatos regis — — imperatoris obcecationem sol obscuratus sit. *ibid.*

A. D. 799. Leo papa a Romanis excecatus est. — — pugnans contra eos, interfectus est. *ibid.*

Recensio cod. C 1.

A. D. 796. Leo fit papa; qui mox ordinatur.

A. D. 797. 798. natale — — celebravit initio a. 798. leguntur.

A. D. 799. add.: Hirena sola imperium post mortem filii sui tenuit.

a) Saxoniam B 1. b) obsidiis B 1.

A. D. 800. Karolus rex Turonum pergens causa orationis — — ab obiectis se expurgavit. *Ekkeh.*

Karolus Magnus imperator consecratus est anno regni sui 33, sicque imperavit annis 14.

A. d. i. 801, ab U. vero c. 1555. Karolus Magnus rex Francorum — — regni eius 33, imperii vero primus. *Ekkeh.*

A. D. 802. Hyrene imperatrix de Constantinopoli — — quod ipsa construxit in insula quadam, relegavit. *ibid.*

A. D. 803. Imperatoris Karoli legati de Constantinopoli — — imperatoris Romam regressi, domum sunt reversi. *ibid.*

A. D. 804. Imperator Aquisgrani hyemavit, estate autem — deduci fecit usque Ravennam. *ibid.*

A. D. 805. Imperator misit filium suum Karolum — — in Vosego silva venatui studentem invenit. *ibid.*

A. D. 806. Imperator habito conventu iniit consilium — — iureiurando ab optimatibus confirmatum. *ibid.*

A. D. 807. Legati regis Persarum venerunt ad imperatorem — — que enumerare longum est. *ibid.*

A. D. 808. Imperator audiens Godefridum regem Danorum — — filium fratris sui nomine Reginoldum. *ibid.*

A. D. 809. Ludewicus rex, filius imperatoris — — dimissa obsidione in Aquitaniam se recepit. *ibid.*

A. D. 810. Pippinus rex Ytalie, filius imperatoris, — — et pacem cum imperatore fecit. *ibid.*

A. D. 811. Imperator, pace cum Hemmigo firmata, — — Karolus, filius imperatoris maior natu, 2. Non. Decemb. obiit. *ibid.*

A. D. 812. Nycephorus imperator Constantinopolitanus — — per quos pacem a Nicephoro ceptam firmavit. *ibid.*

A. D. 813. Imperator habito generali conventu Aquisgrani — — Bardae patricii constituitur. Pons Reni — — remaneret. *ibid.*

A. D. 814. Karolus imperator dum Aquisgrani hyemaret — — Pippinum prefecit Aquitaniae. *ibid.*

A. d. i. 815, ab U. autem c. 1566, completis ab origine mundi annis 6014, Ludewicus, Karoli Magni filius, 74. loco ab Augusto regnavit — — regi Ludewico per omnia satisfecerunt. *ibid.*

A. D. 816. Dominus Leo papa anno pontificatus sui 21. — — anno regni sui 2, secundum alios 7. *ibid.*

A. D. 817. Stephanus papa tercio mense — — asseverans. Paschalis — — 9. Imperator vero — — apud Cabillonem imperatori se tradidit. *ibid.*

A. D. 818. Detecta fraude coniurationis et seditionis — — Irmingardis regina 5. Non. Oct. obiit. *ibid.*

A. D. 819. Conventus Aquisgrani — — que genuit ei Karolum Calvum. *ibid.*

A. D. 820. Propter iuges pluvias — — legumina corrupta sunt. *ibid.*

A. D. 821. Allatum est imperatori Ludewico — — et 9 annis regnavit. *ibid.*

A. D. 822. In regione Thuringorum — — comitis Matricensis iunxit. *ibid.*

Recensio cod. C1.

A. D. 813. Pons Reni — — remaneret *om.*

A. D. 817. Paschalis — — 9 *om.*

A. D. 823. Mense Maio conventu habito apud Franconovort — — claritas illa minime irradiabat. *ibid.*

A. D. 824. Paschalis papa vita decessit. In cuius locum — — crassitudo duos habuisse dicitur. *Ekkeh.*

A. D. 825. Habito Aquisgrani conventu legati Bulgarorum — — Bulgares ad imperatorem venerunt. *ibid.*

A. D. 826. Hyldwinus abbas monasterii Sancti Dyonisii — — pro quo ipse passus est, omnia posse. *ibid.*

A. D. 827. Eugenius II. papa mense Augusto decessit — — post quem Leo V. 107. exstitit. *ibid.*

A. D. 828. In regione Wasconia trans Garonnam — — ad Aquisgrani palacium. *ibid.*

A. D. 829. In ipso quadragesimali ieiunio — — tectam non modica denudaret ex parte. *ibid.*

A. D. 830. Mychahel imperator obiit; cui Theophylus, filius eius, successit. *ibid.*

A. D. 833. Imperator filio suo Karolo — — indignantibus ceteris filiis. *ibid.*

A. D. 840. Ludewicus imperator obiit 12. Kal. Iul., sepultusque est in ecclesia sancti Arnulphi Mettis. *ibid. et Reg.*

A. d. i. 841, Urbis vero conditae 1592. Lotharius, Ludewici filius, 75. loco ab Augusto regnare cepit et 18 annis regnavit. Hic de Ytalia reversus — — et neutra parte est triumphatum. *Ekkeh.*

A. D. 842. Lotharius et fratres sui — — Pippino itaque cessit Aquitania, *ibid.*

Karolo occidentalia regna — — orbis terrarum domina dicta fuerat. *Reg.*

A. D. 847. Iudith imperatrix, uxor Ludewici imperatoris, obiit. *Ekkeh.*

A. D. 851. Obit Irmingardis regina, coniux Lotharii imperatoris, — — videlicet Ludewicum, Lotarium et Karolum. *Reg.*

A. D. 854. Nortmanni Brittanicum mare navigio gyantes — — Silvanectis castro munitissimo custodie mancipatur. *ibid.*

A. D. 855. Lotharius convocatis primoribus — — diem clausit extremum 3. Kal. Oct. *ibid.*

A. d. i. 856, U. vero c. 1607. Ludewicus, filius Lotharii, 76. loco ab Augusto regnare cepit et 21. anno regnavit.

Huius primo anno Lotharius rex — — omni regno eius accidit. *Reg.*

A. D. 857. Leo papa obiit — — Nycholaus 105. ordinis papa constituitur. *Ekkeh.*

A. D. 858. Karolus rex, filius Lotharii, moritur — — avunculum eius Karolum. *Reg.*

A. D. 859. Hyldegardis regina obiit. *Ekkeh.*

A. D. 860. Ludewicus senior, frater Lotharii imperatoris, — — in sua se recolligunt. *Reg.*

A. D. 861. Karolus placitum habuit in Compendio — — per aliquot tempus rexit. *ibid.*

A. D. 862. Numeneus rex Brittonum moritur — — Filius Numenoi Herispotus regnum obtinuit paternum. *ibid.*

A. D. 863. Karolus iterum cum immenso — — eius dominationi se subdidit. *ibid.*

A. D. 864. Lotharius rex cepit occasiones querere — — regis adimpletur. His ita patrat — — ad notitiam Nycholai pape deferuntur. *ibid.*

A. D. 865. Missi sunt Hagono et Rodoaldus — — exercuisse decreta. Nycholaus autem papa, congregata sinodo, eorum synodalia gesta coram omnibus recitari precepit. Que mox ab omnibus dampnata et anathematizata sunt, et ipsi — — communione laicali sibi tantum concessa. *Reg.*

A. D. 866. Arsenius episcopus — — reddere studeat. Legatus itaque apostolice sedis — — eius tuicioni se commisit. *ibid.*

A. D. 867. Karolus audiens Herispotum regem Brittonum a suis interfectum, tercio super Brittones — — quam bellum inferre. *ibid.* 866.

A. D. 868. Gens Sarracenorum in Benevento ex Affrica veniens — — Deo opem ferente. *ibid.* 867.

A. D. 869. Nycholaus papa obiit; cui Adrianus 106. succedit. His temporibus gens Vulgarum — — reliquum presentis vite tempus duxit. *ibid.* 868.

A. D. 870. Lotharius Romam profectus est. — — deinde Colonien-sibus Hilduinum abbatem preponere temptavit. Quod audiens Ludewicus imperator, frater eius, iratus misit Liutbertum Mogoncie archiepiscopum Coloniam et Willibertum venerabilem virum eis prefecit, mandans fratri, ut unum e duobus eligeret: aut cito a regno recederet, aut sibi pugnandum cum fratre foret. *ibid.* 869.

A. D. 871. Ludewicus et Karolus — — partibus diviserunt. Per idem tempus Karolus — — ex precepto patris ei oculi eruuntur^a. *ibid.* 870.

A. D. 872. Adrianus papa moritur, et Iohannes 107. ordinis succedit; post quem Martinus 108; post quem Adrianus 109; post quem Agapitus 110; post quem Basilius 111; post quem Stephanus 112. *Ekkeh.*

His diebus Adalgysus — — a Benevento exivit. *Reg.* 871.

A. D. 873. Ludewicus imperator Romam — — ibique ad tempus delituit. *ibid.* 872.

A. D. 875. Karolus rex Andegavensem — — peregerunt. *ibid.* 873.

A. D. 876. Ludewicus imperator obiit. *Ekkeh.*

A. d. i. 877, ab U. vero c. 1628. Karolus iunior, filius Ludewici — — Arnoldus postmodum tenuit monarchiam. *ibid.*

Recensio cod. C1.

A. 72.^b Adrianus papa moritur; cui successit Iohannes. *Cf. Ekkeh.* Hiis diebus Adalgisus Beneventanus dux — — statimque postera die a Benevento exivit. *Reg.* 871.

A. 73. Ludewicus imperator Romam venit — — ibique ad tempus delituit. *ibid.* 872.

A. 75. Karolus Calvus rex Francorum, qui et senior dicebatur, Andegavensem obsidebat civitatem — — sed peiora ibidem peregerunt. *ibid.* 873.

A. 76. Ludovicus imperator moritur. *Ekkeh.*

De Karolo Calvo 76. A. D. 877. Karolus Calvus senior rex Francorum Romam perrexit, et datis apostolico magnis muneribus, imperator creatur. *Cf. Reg.*

Ludovicus rex Germanorum, frater Karoli Calvi, moritur, relinquens tres heredes filios suos, Ludovicum iuniorem et Karolum, qui iunior dictus est, qui non multo post imperavit, et Karlomannum, patrem Arnulfi imperatoris.

a) oriuntur post corr. eruuntur B1. = b) ita C1, cuius recensionem deinceps plenius exhibemus.

A. D. 878. Karolus senior Romam — — egritudine pulsatur; quam protinus mors subsecuta finem vitae posuit. *Reg.* 877.

A. D. 879. Ludewicus, filius Karoli, qui Balbus appellabatur, ab hac luce subtractus est. Hic ex Ansgarda coniuge habuit duos filios, Ludewicum et Karlomannum. *ibid.* 878.

A. D. 880. Ludewicus, qui Austrasiis imperabat — — gladio prostravit. *ibid.* 879.

A. D. 881. Karlomannus rex paralisi dissolutus — — decoratur. Huic ex legitimo — — pullulaverat. Ludewicus igitur comperiens, quod frater — — difficillimum adeuntibus prebet accessum. *ibid.* 880.

A. D. 882. Karolus de Alemannia egressus — — in favillam redigunt. *ibid.* 881. — Arduennam etiam percurrentes — — regionem depopulati sunt. *ibid.* 882.

A. D. 883. Ludewicus rex morbo gravatus — — et tali tenore fines regni excedunt. *ibid.* 882.

A. D. 884. Ludowicus rex, frater Karlomanni, — — Carlomannus frater regnum illius obtinuit. *ibid.* 883.

Recensio cod. C 1.

A. 78. Karolus Calvus dictus Senior Romam secundo profectus est — — sed antequam ad Alpes pervenisset, male potioratus moritur. *Reg.* 877.

De Karolo iuniore 77. A. 879. Karolus iunior, filius Ludovici Germanorum regis, filii Ludovici Pii imperatoris, cum fratribus suis Karlomanno et Ludovico ann. 11. Ludovicus quidem, frater suus, ut aiunt, tenuit Ostrofranciam, Karlomannus Bawariam, ipse Karolus iunior imperium Romanum. In Francia vero post Karolum Calvum regnavit filius suus Ludovicus Balbus ann. 2. Hic ex Ansgarda, coniuge sua, habuit duos filios, Ludovicum et Karlomannum. *Reg.*

A. 80. Ludovicus Balbus rex Francorum moritur. Cui successerunt filii sui Ludovicus et Karlomannus, qui ab Ansegiso archiepiscopo in reges benedicuntur Francorum. Eodem anno eidem Ludovico Balbo post humanationem suam natus est filius ex legitima uxore sua, qui ex nomine avi Karolus Simplex appellatus est. Ludovicus, qui Ostfranciam, id est Austrasiam, tenebat, cognita morte Ludovici Balbi, regnum illius invadere — — memorati fratres, scilicet Karlomannus et Ludovicus, filii Ludovici Balbi, cum valida manu — — gladio prostravit. *ibid.* 879.

A. 81. Karlomannus rex paralisi dissolutus — — decoratur. Huic ex legitimo — — pullulaverat. Ludovicus igitur, qui Austrasiam regebat, comperiens, quod frater — — difficillimum adeuntibus prebet accessum. *ibid.* 880.

A. 82. Karolus iunior de Alemannia egressus — — regionem depopulati sunt. *ibid.* 881. 882.

A. 83. Ludovicus rex Austrasiorum, frater Karoli Minoris imperatoris, morbo gravatus — — et tali tenore fines regni excedunt. *ibid.* 882.

A. 84. Ludovicus rex Francorum, frater Karlomanni — — Karlomannus vero, frater eius, regnum illius obtinuit. *ibid.* 883.

A. d. i. 885. Nortmanni qui ab Ahslon recesserunt — — sepultus est apud Sanctum Dyonisium. *Reg.* 884.

A. d. i. 886. Hugo imperatori rebellare disponens — — omnesque ei faventes dehonestantur. *ibid.* 885.

A. d. i. 887. Nortmanni a Somna fluvio exeunt — — omnes pene robusti bellatores. *ibid.* 886. — Post haec imperator Galliarum — — cepit. Mense itaque Novembri — — in Baioariam revertitur. *ibid.* 887. 888.

A. d. i. 889, U. c. 1639. Arnolfus, filius Karlomanni, fratris Karoli iunioris, 77. loco ab Augusto regnum suscepit annisque 12 regnavit, 5 vero imperavit. Cuius anno 1. — — post in propatulo apparuit, machinabantur. *Ekkeh.*

A. d. i. 889. Liutperto archiepiscopo Sunderoldus successit. Arn — — menses 7. Ratispona incendio flagrat. *ibid.*

A. D. 890. Arnolfus rex exercitum Nortmannorum delevit. *ibid.*

A. D. 891. Williberto episcopo ab hac luce subtracto — — ecclesie Coloniensi preficitur. *Reg.* 890.

A. D. 893. Sunderoldus archiepiscopus — — melior consilio foret an peior. *Ekkeh.*

A. D. 894. Arnolfus cum valido exercitu Longobardorum — — sed omnes obviam procederent venienti. *Reg.* 894.

A. D. 895. Arnolphus rex Romam veniens, a Formoso papa imperiali benedictione sublimatur. *Ekkeh. et Reg.* 896.

Recensio cod. C 1.

A. 85. Nortmanni qui ab Ahslon recesserunt — — repetunt. Interea Karlomannus rex Francorum apud — — Sanctum Dionisium. *Reg.* 884.

A. 86. Hug, filius Lotarii quondam regis Lotharingie, imperatori rebellare disponens, legatos ecclesie ad Godefridum regem Nortmannorum occulte — — omnesque ei faventes dehonestantur. *ibid.* 885.

A. 87. Nortmanni a Summa fluvio — — famulatura recessit. *ibid.* 886. 887.

A. 88. Mense Novembri circa festum sancti Martini — — in Baioariam revertitur. *ibid.* 888.

De Arnulpho 88. A. D. 889. Arnulphus, filius Karlomanni, fratris Karoli iunioris, regnavit annis 12. Cuius anno primo — — post in propatulo apparuit, machinabantur. Lutpertus Mogontinus episcopus obiit, et Sunderoldus successit. *Ekkeh.*

A. 90. Arnulphus rex exercitum Normannorum^a delevit. *ibid.*

A. 91. Williberto episcopo Coloniensi ab hac luce subtracto, — — cleri ac plebis preficitur. *Reg.* 890.

A. 93. Sunderoldus episcopus — — melior consilio foret an peior. *Ekkeh.*

A. 94. Rex Arnulphus cum valido exercitu Longobardorum — — sed omnes obviam procederent venienti. *Reg.* 894.

A. 895. Arnulphus rex Romam veniens, a Formoso papa imperiali benedictione sublimatur. *Ekkeh. et Reg.* 896.

A. 896. Karolus iam quindennis creatur — — qui in eodem regno patri successit. *Ekkeh.*

a) Romanorum corr. Normannorum C 1.

A. D. 897. Karolus iam quindennis creatur — — qui in eodem regno patri successit. *Ekkeh.*

A. D. 899. Magna fames homines se invicem comedere persuasit. *ibid.*

A. D. 900. Arnolfus imperator obiit, moxque eodem anno — — potant. Huius Arnolfi temporibus — — Stephanus 116. successit. *ibid.*

A. d. i. 901, ab U. c. 1652. Ludowicus, Arnolfi imperatoris filius, 78. loco ab Augusto admodum puer — — Tharissa accepit sepulturam. *ibid.*

A. D. 902. Ungarii Charentaniam invadunt, et commissa in sabbate pasche pugna, occiduntur. *ibid.*

A. D. 906. Ungarii amarius occiduntur. Berengir, Reinold et Gerhard gemini fratres interficiuntur. *ibid.*

A. D. 907. Pugna inter Adelbertum, fratrem eorum, et Cunradum, fratrem Ludowici imperatoris, in qua Cunradus occiditur. *ibid.*

A. D. 909. Ungarii Saxoniam et Thuringiam vastant. Leo imperator Constantinopolim obiit. *ibid.*

A. D. 910. Ungarii Alamanniam petunt. *ibid.*

A. D. 911. Franci pugnant cum Ungariis. *ibid.*

A. D. 912. Ludowicus rex sine filiis moritur. Hic iuxta quosdam — — frater Ludowici huius fuisse estimatur. *ibid.*

A. d. i. 913, U. autem c. 1664. Cunradus, filius Cunradi — — clarebat. Secundo — — permansit. Primo — — occiduntur. *Ekkeh.*

A. D. 914. Predicti principes regi rebellant. Rudulfus — — adversatur. Hoc tempore Martinus papa 117. extitit. *ibid.*

A. D. 915. Ungarii Alemanniam devastant. *ibid.*

A. D. 917. Ungarii Alemanniam totam igne et gladio devastant. *ibid.*

A. D. 918. Erkingir dux et Bertolfus germani fratres decollantur. Basylea ab Ungariis destruitur. *ibid.*

A. D. 919. Ungarii per Alemanniam — — invadunt. Cunradus rex moritur — — ad initium regni pertendamus. *ibid.*

Recensio cod. C1.

A. 99. Magna fames homines se invicem comedere persuasit. *Ekkeh.*

A. D. 900. Arnulphus imperator obiit — — potant. *ibid.* Cuius Arnulphi temporibus^a et cetera quae leguntur de Formoso papa.

De Ludovico. 79. A. D. 901. Ludovicus, filius Arnulphi imperatoris, admodum puer — — Tharissa accepit sepulturam. *ibid.*

A. 2—12. *ut supra*^b.

De Conrado 80. A. D. 913. Conradus, filius Conradi, — — omnium electione regnum accepit — — clarebat. Primo anno Conradi — — qui vulgariter Ine dicitur, occiduntur. *Ekkeh.*

A. 14. Secundo anno Conradi memorati principes Conrado regi presertim rebelles extiterant — — ad obitum Conradi permansit. Rodolphus rex moritur. *ibid.* Marinus papa extitit.

A. 15. Ungari Alemanniam devastant. *Ekkeh.*

A. 17. Ungari totam Alemanniam devastant igne et gladio. *ibid.*

A. 18. Erkingir dux et Bertholphus germani fratres decollantur. Basilea civitas ab Ungaris destruitur. *ibid.*

A. 19. Ungari per Alemanniam — — invadunt. Conradus rex moritur, cuius consilio et precepto Henricus dux Saxonie, filius Ottonis

a) repibus C1. b) anno 912. *in fine legitur*: fuisse testantur quidem, et ita etiam C2.

Quomodo Cunrado mortuo Henricus Saxo, filius Ottonis, ei successerit.

Igitur Karolus susceptum contra Saxones bellum, quod magna utrorumque animositate, maiore tamen Saxonum dampno per continuos 30 annos tractum est, ea condicione constat esse finitum — coram omni populo Francorum atque Saxonum. *Ekkeh. p. 161. 179. 180.* Cui cum uncio et diadema — — amicus regis appellatus est. Rex autem Henricus de die in diem — — contra Galliam et Lotharii regnum. Qui etiam Gisibertum ducem Belgice, nobilem iuvenem, desponsata sibi filia sua nomine Gerbirga, affinitate pariter et amicitia iunxit eum sibi, sublegato ei^a omni Lotharii regno. Post hec rex Ungarios Saxoniam percurrentes, probare volentes, an novus rex solita vellet tributa persolvere, collecto exercitu de finibus suis expulit, cesis eorum exercitibus. Pragam etiam adiit — — reversus est in Saxoniam. Henricus etiam pater patriae — — Saxoniam revertitur. Accepit etiam ab ipso rege Rudolfo lanceam quandam — — in imperatorum tutela solet manere. Sed et Hugo — — planctu et lacrimis plurimorum. *ibid. p. 179—183.* Post cuius mortem Otto Magnus, filius eius, ab omni populo Saxonum et Francorum electus in regem Aquisgrani et mox unctus — — fideles regis misere laniabat. Everhardus autem et Gisilbertus audientes — — gladio truncaretur. Quod cum regi nunciatum fuisset, gratias egit Deo, prefecitque regioni Lotharingiorum Ottonem, filium Riuwini, ut — — nutriret. Qui tamen ambo in brevi defuncti sunt, et ducatum regionis rex Cunrado concessit, cui — — astrictus est. Sororem etiam regis Gerbergam, uxorem Gisilberti, Ludewicus rex Gallie duxit uxorem, quae ei genuit duos filios, Karolum et Lotharium, qui et patri postea successit. Post hec Henricus, frater regis, adiutorio quorundam episcoporum nudis pedibus regis prosternitur, supplex veniam promeruit, aliquas etiam urbes ipsius usibus concessit. Dein in processu temporis — — mirabilisque prudencie. Moritur post hec Edidis regina, mater Ludolfi et Lutgardae, quae nupserat Cunrado duci. Post cuius mortem Otto rex Ytaliam intravit causa Adeleidis regine, eamque sibi in coniugium sociavit, et cum ea Papiam, quae sedes est regni, obtinuit; ex qua postea tres filios genuit, primogenitum Henricum, secundum Brunonem, Romane ecclesie postea pontificem¹, tertium patris equivocum filiamque nomine Methildam. Ludolfus autem — — paterne voluntati. Rebus igitur rite compositis — — spiritum reddidit Non. Mai. Sepultus est Magadeburg a principibus honorifice. *ibid. p. 184—189.*

Recensio cod. C 1.

ducis, filii Ludolfi ducis Saxonie — — ad initium regni pertendamus. *Ekkeh.*

Quomodo Conrado mortuo Henricus Saxo ei successit.

Igitur Karolus Magnus susceptum contra Saxones bellum et cetera quae secuntur usque: potestate regnavit in Saxoniam invenies in quaterno, ubi loquor de Saxonibus. Sequitur: Qui eum in prima etate — — ducatum reliquit. Ut ad superiora redeamus. Rex Romanorum Conradus — — coram omni populo Francorum atque Saxonum. *Ekkeh.*

a) et B 1.

1) Nota errorem singularem Coloniensis scriptoris.

Cronica a tempore Heinrici regis primi de gente Saxonum.

Recensio^a cod. C1.

Anni Heinrici primi.

Ekkl. A. d. i. 920, ab Urbe autem condita 1676. Henricus, genere Saxo, filius Ottonis ducis, 80. loco ab Augusto in regnum eligitur, regnavitque annis 17. Hic successor Cunradi [I.^b] imperatoris, qui ultimus de stirpe Karolorum regnum in Saxones consilio [suo^c] moriens transtulit, ab omnibus acclamatus, cum unctio et dyadema ei^c offerretur a summo pontifice, non sprexit, nec tamen suscepit: 'Satis', inquit, 'michi est^d, ut pre maioribus meis rex dicar et designer, divina annuente vestraque pietate, tanto honore^e nos arbitramur indignos'. Placuit iste sermo coram omnibus, et hoc ordine rex effectus Henricus, cepit omni industria regnum propagare, hostes circumquaque assiduis bellorum assultibus^f conterere.

3. A. D. 922. Rutpertus^h, frater Ottonis regis etⁱ pater Hugonis, machinante Gisilberto duce, socero Henrici regis, in deiectionem^k Karoli regno Galliarum preponitur.

6. A. D. 925. Sanctus Udalricus^l Augustiensis sedi preficitur.

Ipsa anno domnus Herimannus^m I.ⁿ Coloniensis archiepiscopus cognomento Pius obiit, qui sedit in episcopatu annos 35; cui successit domnus Wigfridus^o, a beato Materno primo eiusdem sedis episcopo 24.

8. A. D. 927. Sanguis Domini in Augiam venit.

Ann. S. Alb. 9. A. D. 928. Ungarii totam Franciam, Galliam, Alsaciam^p atque Alemanniam gladio et igne vastant.

Ekkl. Post Iohannem X.ⁿ papam succedit Romae Stephanus [VII.^q] papa. Burchardus dux Alemannie^r in Italia occiditur; Herimanno Alemannia committitur.

Eodem anno domnus Bruno Coloniensium archiepiscopus Henrico regi nascitur ex Mathilda^s regina, filia Theoderici principis, cuius fratres erant Witikint, Immud et Reginbern. Reginbern autem erat, qui pugnavit contra Danos, multo tempore Saxoniam^t devastantes, vicitque eos liberans ab illorum incursione patriam usque in hodiernum diem. Et hii erant ex stirpe magni^u ducis Witikindi, qui bellum potens gessit adversus Karolum Magnum per annos ferme 30. Porro nati fuerant ante hoc tempus ex eadem regina Otto primogenitus, qui successit patri, Henricus dux Noricorum, et filia Gerberga, quae nupserat Gisilberto duci Belgice, quam postea, defuncto Gisilberto, Ludewicus rex Francie coniugem accepit, et genuit ex ea Karolum et Lotharium, qui etiam patri successit^u.

11. A. D. 930. Post Stephanum papa Iohannes XI. substituitur.

a) hanc deinceps ad fontes propius accedentem secutus sum; scribendi vero rationem codicis B1 ut aetate prioris retinui, excepta littera q. b) deest B1. c) deest C1. c') a s. p. ei o. B1. C2. d) e. m. B1. C2. e) deest B1. f) ins. B1. C2. g) d. incarnationis C1 saepius. h) Robertus C1. i) deest B1. C2. k) dedicationem B1. C2. l) Uodelr. B1; Ulder. C2. m) Herrmannus (?) C1. n) superscr. hos numeros semper B1; deest C2. o) Wilfridus C1. p) Elsatiam atq. Allem. C1. q) deest C1. 2. r) Alemanie B1. s) Metilda corr. Methilda C2. t) Saxoniam corr. Saxoniam B1. u) succedit C1.

12. A. D. 931. Heinricus rex Boemiam petit.
14. A. D. 933. Iohanni pape succedit Leo VII.
15. A. D. 934. Heinricus rex Ungarios expugnat.
16. A. D. 935. Leoni pape succedit Stephanus VIII.
17. A. D. 936. Heinricus rex, perdomitis circumquaque gentibus,

postremo Romam proficisci statuit; sed infirmitate correptus iter intermisit. Cumque se gravari iam^a morbo sensisset — — defunctus est anno regni sui 17, vite ferme 60, et sepultus est a filiis in civitate que dicitur Quintillingaburg, ante altare basilicæ sancti^b Petri, cum planctu et lacrimis plurimorum.

Anni Ottonis.

1. Anno d. i. 936^c, ab U. autem c. 1688, completis ab origine mundi annis 6136, Otto Magnus, Heinrici filius, 81. loco ab Augusto eligitur in regnum ab omni populo Saxonum et Francorum, regnavitque annis 38. Cuius anno primo Ungarii Franciam et Alemanniam et Galliam usque Oceanum Burgundiamque devastantes per Ytaliā redierunt. Monasteria Sancti Galli et Sancti Bonifacii cremantur. Rudolfus rex Burgundie et Arnolfus dux Noricorum obierunt. Stephano pape succedit Marinus II. Sub hoc sanctus Uodelricus^d claruit.

2. A. D. 938. Heinricus, frater Ottonis regis, ab Everhardo comite comprehenditur.

3. A. D. 939. Otto rex, cum fratre Heinrico et Gisilberto Everhardoque pugnantibus militibus suis, victoriam reportat. Marino pape Agapitus secundus successit.

4. A. D. 940. Rege in partibus Alsatie castellum Brisach obsidente, episcopi quidam noctu relictis tentoriis subtraxerunt se. Everhardus comes ab Udōne et Cunrado iuxta Renum occisus est. Gyselbertus dux in aqua suffocatur.

5. A. D. 941. Otto rex Gallias petit.

6. A. D. 942. Otto et Ludewicus reges pacificantur. Edidis regina obiit, mater Liudolfi^e ducis.

8. A. D. 944. Ungarii cum Baioariis pugnant et vincuntur.

11. A. D. 947. Bertoldus dux Baioariorum, frater Arnulfi ducis, moritur, et Heinrico, fratri regis, ducatus comittitur.

12. A. D. 948. Herimannus dux Alemannorum moritur; pro quo Ludolfus, filius regis, dux constituitur.

13. A. D. 950. Otto rex Ytaliā peciit eamque sibi subiecit, rediens Papyam Cunrado duci Lothariorum commisit tuendam.

14. A. D. 951. Otto rex Ytaliā intravit causa Adilheidis reginae, ipsaque uxore accepta, nuptias celebravit Papyae; ex qua postmodum *cf. p. 24.* tres filios genuit, primogenitum Heinricum, secundum Brunonem, tertium patris^f equivocum, filiam quoque nomine Mathildam.

15. A. D. 952. Beringarius rex Longobardorum, Cunrado duce *Elk.* suadente, apud Augustam cum filio suo ad^g dedicionem venit, factusque miles regis, remissus est in regnum cum pace. Ibi mire magnitudinis lapis tonitru et tempestate iactus de celo, multis visentibus ingens miraculum prebuit.

16. A. D. 953. Ludolfus dux patri suo rebellat, et Cunradus dux cum eo.

Eodem tempore domnus Wigfridus Coloniensis pontifex

a) deest C2. b) beati C1. c) 937. C1. d) Uldericus C2. e) Ludewici C2.
f) t. Ottonem B1. C2. g) in B1. C2.

decessit, qui 29 prefuit^a annis. Porro destitutus populus^{b.1} pari deliberacione in virum Domini Brunonem, fratrem regis, conspirat, quem missis primoribus ecclesie ipsius expetit et impetrat. Qui consensu regis et principum cum summo favore et laudibus omnium viduate cathedre intronizatus, quis quantusque fuerit, adhuc monumenta vigilancie eius in edificiis et ornatu aecclesiarum videre licebit.

Ekk. 17. A. D. 954. Ungarii Ytaliā^c petunt, Noricam et Franciam.

18. A. D. 955. Ungarii totam Baioariam depopulantes, iuxta Augustam Alemannie urbem ab Ottone rege pugna victi immensa cede necantur.

19. A. D. 956. Ludolfus dux Italiam hostiliter intravit.

20. A. D. 957. Ludolfus dux Adelbertum, filium Berengarii^d, vicit, et ipse eodem anno moritur^e.

21. A. D. 958. Cruces in vestibus hominum apparuerunt.

25. A. D. 962. Post Agapitum papam Rome Iohannes [XII.^f] successit. Otto rex Romam venit rogatu Romanorum contra Beringarium, ibique imperator effectus, eundem Beringarium capit et cum coniuge sua ad castellum Babenberg^g misit, ibique presentem vitam clausit. Quidam dicunt*, imperatorem Romam

Ekk. venisse rogatu predicti pape Iohannis, qui et Octavius. Sed hec discrepantia relatorum diversitatem et errorem in chronicis generat quam maximum. Verum secundum

Cat. pont. alios* idem Iohannes indignis sceleribus officium suum dehonestans, ipsum imperatorem Romam venientem, conscientia se terrente, metuendo Campaniam peciit, ibique in silvis latuit, pro quo Leo VIII. ab imperatore Romanorum consensu constitutus et ordinatus, non multo post, eo recedente, est expulsus. Qui ex Urbe fugiens, in partes Spoleti ad imperatorem venit, suasque ei iniurias conquestus est. Cumque iratus imperator Romam infesto exercitu repeteret, mors illi Iohannis nunciatur, et Benedictus diaconus a Romanis papa postulatur. Abnuente vero imperatore, idem Benedictus a Romanis ordinatus sedit mensibus duobus. Nec multo post civitate ab imperatore obsessa, tantaque fame oppressa, ut modius furfuris 30 denariis venderetur, afflictis subactisque Romanis, dedita Urbe, tradito Benedicto, Leonem papam imperator restituit, eique subiectionem a Romanis sacramento fieri fecit. Qui tamen papa multis postea ab ipsis affectus iniuriis, prefuit annis duobus; cui successit Iohannes XIII.

Ipsa tempore domnus Bruno Coloniensis pontifex commendata sibi a fratre imperatore regni negocia strenue administrabat, terram a latrociniiis purgans, rebelles et sediciosos circumquaque opprimens, pacem firmissimam interim absente imperatore per totum Lotharicum regnum componens.

Ann. S. Alb. Signum in sole.

Ekk. 26. A. D. 963. Otto imperator natale Domini Papie agit.

a) qui pr. 29 annis C 2. b) pop. d. C 2. c) Franciam N. et Ytaliā C 2.
d) deest B 1. C 2. e) obiit B 1. C 2. f) superscr. C 1; deest B 1. C 2. g) Babenberg B 1. C 2.

1) Cf. V. Brun. alt. c. 4, p. 275.

27. A. D. 964. Otto imperator natale Domini Rome moratur, *Elk.* ubi et filius eius Otto secundus coronatur. Hic iacta sunt fundamenta basilicae sancti Pantaleonis¹, ubi sanctus Maurinus inventus^a multis claruit miraculis. Primus^b abbas ipsius loci Christianus factus est.

28. A. D. 965. Sancte memorie Bruno dux et archiepiscopus ad compescendas sediciones in occidentalis^c regni partibus exortas et pacem componendam inter primores^d Compendium adiit^e, ubi gravi infirmitate detentus, Remis civitatem defertur, ibique, dispositis et ordinatis episcopii sui rebus, migravit ad Dominum. Quando autem vel qualiter Francis rebellantibus bellum intulerit^f, Parisius urbem^g obsidens irruperit et spoliaverit, ducem Lotharingiae ceperit et in se ipsum ducatum et omnes successores suos, ut sint duces et archiepiscopi, annuente fratre imperatore^g, retorserit, pontem super Renum^h et Divitense^h castrum propter rebelles effregeritⁱ, et alia miranda^k in construendis et ornandis^l monasteriis et sanctorum corporibus undecumque transferendis, quia in^m antiquioribus cronicis non invenimus³, pretereundum esse censemur. Corpus venerabile Coloniam reportatum in monasterio beati Pantaleonis, quod ipse inchoavit et^m perficiendum ordinavit, humatum est. Sedit in episcopatu annis 12ⁿ; cui successit Folemarus.

30. A. D. 967. Otto imperator de Italia rediit. Wilhelmus, *Elk.* filius eius, Mogontiae archiepiscopus obiit. *Ann. S. Alb.*

32. A. D. 969. Mathildis, mater imperatoris, obiit. Archiepiscopus Metburgensis fundatur ab imperatore Ottone. Iohanni pape succedit Benedictus VI. Qui postea a Romanis criminatus, in castello Sancti Angeli mancipatus, ibidem strangulatur. Sed eo adhuc vivente Bonifacius quidam papa ordinatus, post unum mensem expulsus, Constantinopolim petiit, et succedit^o Benedictus VII. Folemarus Coloniensis archiepiscopus^p obiit; cui bone memorie Gero successit. *Elk.* *Cat. pont.*

*) in gestis de ipso specialiter conscriptis⁴ continentur, hic non duximus ponenda. Corpus a Remis Col. B 1 us erasis, quae C 1. 2 servaverunt.

a) inventus est qui multis C 2. b) Primus — est in marg. rubro script. B 1. c) occidentis C 1. d) primates C 2. e) deest C 2, ubi venit post suppl. f) int. b. C 2. g) deest C 1. h) Duntense B 1. C 2. i) ef. pr. r. C 2. k) miracula C 1. l) construendum et ornandum C 1; ordinandis C 2. m) vit et e corr. B 1; et deest C 2. n) 13 C 1. o) successit B 1. C 2. p) episc. C 2.

1) Monast. S. Pantaleonis a Brunone archiepiscopo constructum est; cf. Vitam eius c. 48. et Chronicam nostram a. 965. 2) Haec ex Vita altera Brunonis c. 11 sqq. sumta sunt. Nihil tamen de Divitensi castro ibi legitur. 3) Sane pleraque fabulosa sunt vel certe valde ampliata. 4) Vita altera recentior intelligi videtur.

Ekke. 34. A. D. 971. Signum quoddam in^a celo ignei coloris apparuit.

37. A. D. 974. Otto imperator anno regni sui 38, imperii autem 13. obiit; cuius corpus cum magnis lugencium exequiis a filio rege iam facto translatus est in civitatem Magatburg^b, quam ipse construxit. Ipso anno sanctus Udelricus^c episcopus defunctus est anno^d episcopatus sui 50.

Anni Ottonis II.

A. d. i. 975, ab U. autem c. 1726. Otto secundus, Magni Ottonis filius, 82. loco ab Augusto regnare cepit, et annis novem regnavit, secundum alios 10. Hic vivente patre in — — sede locatur tempore Benedicti pape.

Cat. pont. Cui successit Iohannes XIV, prius Papie episcopus. Quem Bonifacius VII. de Constantinopoli, quo prius fugerat, reversus, in castello Sancti Angeli religavit^e et fame venenoque, ut perhibent,

Recensio codd. B 1. C 2.

Hist. Brunv.

A. d. i. 975. — — secundum alios 10. Huic pater adhuc vivens filiam Iohannis Grecorum imperatoris Theophanu nomine in coniugium sociaverat, simulque cum ipso nuptias eius Papie celebraverat, a qua filium nomine suo insignem filiamque vocabulo Mathilt procreaverat. Hic Romam profectus, coram totius regni principum frequentia ab apostolico Leone cum Theophanu uxore imperiali benedictione coronatur. Suscepti itaque imperii strennuissime disponens moderamina, Lotharium regem secedere cogit a Gallia, rem publicam undique augens et ordinans. Defuncto post hec Iohanne imperatore Grecorum, patre Theophanu, alioque rege in loco eius substituto, cum sibi de Calabria, uxoris sue hereditate, consuetum denegaretur tributum, affirmantibus Grecis, Calabriam non Theophanu imperatricis, sed hereditatem et dotem esse sancte crucis, quam Helena regina Ierosolimis inventam, partem ibidem reliquit, partem Constantinopolim invexit. Unde idem imperator ira commotus, cum exercitu, quem habebat in presenti numero pauciores, Calabriam ingreditur et Grecis bellum indicit. Quod audiens novus rex, congregata multitudo suorum, Saracenorum etiam^f plurimum exercitum auro argentoque paciscitur in auxilium et contra exercitum imperatoris dirigit. Qui mox imperatoris exercitum explorantes, pauci contra ipsum ad prelium proficiscuntur; reliqui omnes per loca insidiis oportuna circumquaque disponuntur. Pugna conseritur, omnes pariter Sarraceni prosternuntur. Insidie undique consurgunt, bellum ingravatur, exercitus imperatoris sagittis Grecorum valde sauciatur. Iamque diutissimo prelio protracto, plurimis occisis, Romani imperii strennuissimi defensores Buccho, Ekehart^g, Udo ibidem^h interficiuntur. Imperator vero confertissimas hostium acies inpetuⁱ interrumpens, et utrumque viam gladio secans, lancea, lorica ceterisque omnibus que oneri essent iactis in mare, equo etiam, cui insederat, deficiente, fluctibus maris tota innatat nocte. Mane vero a piscatoribus captus et quis esset interrogatus, occisi imperatoris armigerum se esse respondit. Quod quidam Romani, qui periculum mortis evaserant^k, audientes, pro servo dominum precio redimunt, Romam mesti letique redeunt.

a) i. c. in c. C 2, qui saepius verborum ordinem mutavit. b) Magaburg C 1. 2.
c) Ulder. C 2. d) a. e. s. 50. des. B 1. e) ita e corr. B 1; releg. C 2. = f) et C 2.
g) Ekchart C 2. h) ibi C 2. i) deest C 2. k) evaderant B 1.

interemit, et in eius loco ordinatus, mensibus 11, subita morte pre-
ventus interiit. Qui a suis confossus et turpiter pedibus tractus, tan-
dem clericis miserantibus sepultus est. Cui successit Iohannes [XV.^a].

2. A. D. 976. Domnus Gero Coloniensis antistes, con-
structor Gladebacensis cenobii, defungitur, et succedit in
episcopatum domnus Warinus annis 10.

6. A. D. 980. Dedicatur ecclesia beati Pantaleonis 9. Kal.
Novembris a venerabili Warino archiepiscopo.

9. A. D. 983. Otto [II.^a] imperator apud Calabriam, occiso ex-
ercitu a Grecis, de navi exiliens natando fugit.

10. A. D. 984. Otto imperator Rome moritur 6. Idus Decembris,
et ibi sepelitur, relinquens regnum filio Ottoni [III.^b].

Anni Ottonis III.

A. d. i. 985, U. vero c. 1736. Otto tercius, filius Ottonis secundi,
admodum puer, cum matre Theophanu imperatrice 83. loco ab
Augusto Romanum imperium suscepit et per annos 17 strennue ad-
ministravit. Ipso anno obiit domnus Warinus Coloniensis
pontifex^c; cui successit Evergerus annis 16.*

4. A. D. 988. Fames magna.

Ekk.

5. A. D. 989. Iohanni pape succedit Gregorius V, qui et Bruno,
filius Ottonis [I.^b] imperatoris.

7. A. D. 991. Domna^d Theophanu imperatrix, mater
imperatoris, obiit, et in basilica sancti Pantaleonis Colon.
sepelitur, quam etiam^e dum advixit^f summo honore coluit
et rebus propriis munificenter cumulavit.

8. A. D. 992. Gregorius papa obiit; cui successit Gerbertus
Ravenne episcopus et dictus est Silvester secundus.

[Scandit^g ab R (Remis^h) Gerbertus ad R (Ravennam^h),
nunc papa viget R (Rome^h)¹].

Hic seculari litterature et precipue astrologie deditus et
ob hoc^d curioso imperatori Ottoni amatus fuit. Hunc, appropin-
quante die mortis sue, simulachrum abⁱ eo, quando more-
retur, consultum, hoc modo fefellit: 'Dum Ierusalem', inquit,
'missam celebraveris'. Est autem Rome ecclesia^k Iherusalem
nuncupata. Ubi dum apostolica statio media ferme quadra-

Recensio codd. B 1. C 2.

Infirmatus autem eodem labore atque dolore, 10. imperii sui anno ibidem
defunctus et in porticu sancti Petri est honorifice sepultus.

Benedictus VII.^d papa obiit; cui — — Iohannes XV.

*) C 1 in marg. addit: Nothgerus Leodiensis episcopus clarus habetur.

a) superscr. B 1; deest C 1. 2. b) deest C 1. c) archiepiscopus B 1. C 2. d) deest C 2.
e) deest B 1. C 2. f) vixit C 2. g) versus in marg. B 1 legitur; deest C 1? 2. h) haec
superscr. B 1. i) ab eo post add. B 1. k) R. Iher. n. quedam eccl. C 2.

1) Hunc versum primus, ut videtur, Benno, V. Gregorii lib. II, Gol-
dast, Apol. p. 11, praebet; historiam de morte Gerberti tradunt idem et
Wilhelmus Malm. II, 172, SS. X, p. 464; neutrum tamen noster exscripsit.
Cf. Döllinger, 'Papstfabeln' p. 157 sqq., qui hunc locum praetermisit.

gesima facta fuisset, peractis missarum sollempniis^a, dum^b valde egrotaret, iterum consulens: 'Ecce', inquit, 'mori, Ierusalem non vidi, quare me fefellisti'? Qui cum responsum accepisset, quia Ierusalem cantaverit, acta congrua penitencia de superstitione sua, non multo post catholice obiit; cui etiam Iohannes [XVI.^c] successit.

Ekk. 10. A. D. 994. Sanctus Albertus de Praga civitate a Prucis martyrio coronatur.

13. A. D. 997. Cunradus dux obiit. Iohanni pape succedit Iohannes VII^d, qui et Fassanus.

16. A. D. 1000. Domnus Evergerus Coloniensis archiepiscopus obiit; cui succedit^e sanctus Heribertus.

Ekk. 17. A. D. 1001. Otto imperator expeditionem iam tercio movens in Ytaliā contra rebellantes Romanos, veneno a muliere dato,

Recensio codd. B 1. C 2.

Hist. Brunv. 10. A. D. 994. Sanctus Albertus Prachorum episcopus cum genti Pruzorum verbum vite predicaret, a paganis septies perfossus et capite truncatus, tribus diebus ab aquila custoditus est, et primo apud Polanos tumultus, sed postea a Bulezlao duce ad sedem suam Pracham urbem summo cum honore est relatus.

A. D. 1001. Otto — Romanos. Nam Crescentius quidam^f, strangulato Benedicto papa, sedis apostolice assumpta tyrannide, oppressit Romam, invasit Ytaliā, arbitratus facile universum imperium sue potestati^g cedere, quippe qui cum suis omnibus se munierat in validissima Adriani imperatoris, quae et Theoderici tyranni^h opinatur fuisse, fabrica, quae sine ulla lesionis iniuria contra omnem impulsione machinam durare videtur in secula. Cuius insolentiam rex indigne ferens, Ytaliā tendit cum omnibus pene regni sui optimatibus, non solum tempestatis illius auctoribus penas debitas illaturus, sed etiam firmata Rome, quae diu vacillaverat, sede apostolica, sancte ecclesiae statum simul et imperium reparaturus. Interea Crescentio non sua, ut opinabatur, munitio imperii gloriam, sed longam carceris efficiebat custodiam, et quem imperatoris longanimitas sua suorumque sibi indulta impunitate flectere non potuit ad dedicionem, iustam suae Dei iudicio pertinaciae passus est ultionem. Tandem enim ad presentiam eius, fide interposita, evocatus, venit; monitus, ut sese cum omnibus suis imperatoris gratie dederet, tumens abnuit; redire permissus, electis militibus, qui fidem suam virtute probarent^f, eum perniciterⁱ insequentibus, revertitur, et ad altioris edis secretum ascendere ostiumque pessulo obfirmare nititur. Sed repente velociori persequentium impetu repulsus, clamore in altum levato, simulque strictis e latere quos absconderant gladiis, perterritis suis, ipse vecors impigre a cavea sua extrahitur, imperatori presentatur, ut reus maiestatis capite dampnatur. Ductus vero in montis illius planiciem, qua totam videre posset urbem, capite truncatur, idemque mons usque hodie ob triumphatum tyrannidis presumptorem a Teutonicis Mons Gaudii, a Romanis autem Mons Malus vocatur. Cernens autem imperator eiusdem tyranni pulcherrimam esse uxorem, eius in exicia-

a) psoll. B 1. b) cum C 1. c) superscr. B 1; deest C 1. 2. d) deest C 2.
e) successit C 2. = f) deest C 2. g) potestate corr. potestati B 1. h) post
suppl. B 1. i) perniciter corr. perniciter B 1.

vita decessit 5. Kal. Febr. anno imperii 17. Corpus eius Aquisgrani *Ekk.* ante altare sancte Marie in choro, porro intestina apud Augustam condita sunt.

Ips^a anno sancte memorie Christianus primus abbas^b cenobii Sancti Pantaleonis migravit ad Dominum; cui successit domnus Reginbertus.

Anni Heinrici II.

A. d. i. 1002, ab U. autem c. 1753. Henricus secundus, primum *Ekk.* dux Baioarie, deinde, defuncto Ottone III. absque filiis, in regni culmine sublimatus, 84. loco ab Augusto regnum accepit et annis 23 et mensibus 5 regnavit, 12 annis sub nomine regis, 11 dignitate et nomine imperatoris. Qui confirmatus Henricum marchionem et alios sibi resistentes cum exercitu petit.

Iohanne papa mortuo, succedit^c Sergius IV; post quem succedit *Cat. pont.* Benedictus VIII.

2. A. D. 1003. Henricus rex Ytaliā, Boemiam, Bolizlaum ducem *Ekk.* cum omni Sclavorum gente subiugavit.

3. A. D. 1004. Fames magna facta est.

6. A. D. 1007. Episcopium Bavenberg a rege Heinrico constituitur.

7. A. D. 1008. Bruno episcopus ex monacho a Prucis multis suppliciis afflicto, et manibus pedibusque abscisis, postremo capite plexus, celos peciit.

Recensio codd. B 1. C 2.

bilem incidit amorem; quam nocte sequenti constuprans, ab eadem *H. Brunv.* veneno inficitur, et augescēte grassantis per venas veneni peste, non multo post gravissimo languore corripitur. Heriberto autem Colonien- sium archiepiscopo, iam dudum Christi virtutum operatore mirifico, cuius tota imperialis curia parebat consilio, familiarius eum observante, ibidem moritur, et mox, ut ab ipso fuerat dispositum, acsi vivus esset, purpura indutus, super equum velut expeditionem acturus arte extruitur, et ita morte eius Romanis incognita, quorum nonnullos occiso Crescentio offē- derat, eis Alpes in Sueviam defertur. Sepultis eius intestinis in civitate Augusta, corpus delatum in Franciam, in medio oratorii sancte Marie, quod est Aquisgrani, honorifice ab eodem archipontifice sepelitur*; propter quod eundem locum cultu quam maximo renovaverat^d, et con- structis ibidem etiam aliis monachorum^e atque canonicorum monasteriis, illustriorem, quam eātenus esset, fecerat. Monachorum monasterium quod dicitur Porcetum in honore sancti Iohannis baptystae et sancti Nicholai Mirrenorum archiepiscopi constituerat, quod materno ex sanguine Grecus erat. Canonicorum in honore sancti Alberti episcopi et martiris, quod idem de Boemia natus, suo tamen tempore et monachus et martir factus, clarus virtutibus enitebat. Ipso — — Reginbertus.

A. D. 1002, — — imperatoris. Hic in regni sede sublimatus cum — — demonstravit. *Ekk.* Iohanne — — Sergius IV; quo defuncto, succedit Benedictus VIII.

A. D. 1003—1008. *ut supra.*

*) Et notandum, quod, cum sanctus Karolus consti- tuerit 20 prebendas in Aquisgrani, iste Otto addidit 20 de suo proprio predio. *add. C 2.*

a) Ipso — Reginbertus *in marg. B 1.* b) a. pr. *B 1.* c) successit *C 2.* =
d) ita *C 2* et *H. Br.*; honorav. e corr. *al. man. B 1.* e) m. a. c. *des. C 2.*

10. A. D. 1011.^a
Ekke. 12. A. D. 1013. Henricus Rome imperiali benedictione coronatur a Benedicto papa.
 13. A. D. 1014. Ernest dux in venatu occiditur.
 14. A. D. 1015. Domnus Reginbertus abbas obiit; cui Kylianus^b successit.
 18. A. D. 1019. Helyas abbas efficitur.
 19. A. D. 1020. Terre motus magnus factus est. Ipso anno sanctus Heribertus, constructor Tuiciensis cenobii, obiit; cui successit Pilegrinus Coloniensis sedis 31us c.
 20. A. D. 1021. Henricus imperator Novam Troiam deditione cepit, et mortalitas magna in exercitu facta est.
 22. A. D. 1023. Henricus imperator secundus anno regni sui 12, imperii 11, vite autem 52. defunctus est et^d sepultus Bavinberg in monasterio Sancti Petri.
 Anni Cunradi II.
 A. d. i. 1024.^e [Urbe^f autem condita 1754] Cunradus II, ex regni primoribus unus, sed regno ante per rebellionem adversus, 85. loco ab Augusto regnum suscepit, et 15 annis regnavit. Cuius primo anno dissensio magna contra eum in^g regno tumultuatur, sed divinitus cito sedatur. Benedictus papa obiit; cui Iohannes XVIII. succedit, prioris pape frater, ex laico papa ordinatus.
 2. A. D. 1025. Henricus, Cunradi regis filius, rex efficitur. Cunradus vero Romam tendens, imperiali benedictione coronatur.
 4. A. D. 1027. Bruno Augustensis episcopus, frater Henrici defuncti imperatoris, et Welfo comes predas et incendia inter se confitiunt.

Recensio codd. B 1. C 2.

A. D. 1011. Cum Ezzelinus palatinus comes adversa-
H. Brunv. retur regi et per continuos decem annos eiusdem comitis magnani-
c. 12. 13. mitate, sive confirmata ad eius sententiam sacramentis publica fide, ab universis Lotharingiis omnis regius honor eidem regi abdicaretur, rex consultius arbitratus, virum egregium beneficiis placare quam molestiis ullis infestare, amiciciam eius exposcit, insulam que est in Reno Sancti Suitberti cum omnibus suis appendiciis, Duisburg etiam^h atque Salaveldⁱ, non modica regni sibi subsidia suisque liberis perpetua hereditate possidenda largitur. Duxerat hic comes uxorem nomine Mathildam^k, filiam^l Theophanu et sororem Ottonis III. imperatoris, ex qua nati sunt tres filii et septem filie, Herimannus postea Coloniensis archiepiscopus, Liudolfus^m et Otto, Richiza, Adelheit, Theophanuⁿ, Heilewich^o, Mathilt, Ida et Sophya^p; quarum Rychizam^q Misecho^r rex Poloniorum duxit uxorem, Adelheidis^s in Nivella, Theophanu in Essinde, Heilewich^t in Nusia, Mathilt in Didikircha atque Wilica, Ida in monasterio Sancte Marie^u Colonie, Sophya^p similiter^l in monasterio Sancte Marie Mogontie atque Gandersheim sanctimonialibus feminis sunt prelate loco regiminis.

A. D. 1013—1023. *ut supra.*

A. D. 1024. Cunradus — — sedatur. Sublimatus autem — — ad meliora provexit. *Ekkeh.* Benedictus — — ordinatus.

a) *deest annus in cod. C 1.* b) *Kil. C 2.* c) *numerus 31us postea additus videtur B 1.*
 d) *et s. des. C 1.* e) *1023. C 1.* f) *ita C 2.* g) *in r. des. C 2. = h) etiam atque des. C 2.* i) *Salavelt C 2.* k) *Methildam C 2.* l) *deest C 2.* m) *Ludolfus C 2.*
 n) *Theoph. C 2.* o) *Helewich C 2.* p) *Sophia C 2.* q) *Richizam C 2.* r) *Mi-
 seco C 2.* s) *Adelhedis C 2.* t) *Helewich C 2.* u) *S. Marie des. C 2.*

5. A. D. 1028. Ernest dux Alamannie et Welpho comes Cun- *Ekk.*
rado imperatori ad deditionem veniunt.

6. A. D. 1029. A. D. 1030. Cunradus imperator Stephanum
Pannonie regem cum exercitu petit. Interea in Alemannia Ernest dux
et Wernerus comes cum aliis multis occiduntur.

7. A. D. 1031. Stephanus rex per legatos cum imperatore paci-
ficatur.

8. A. D. 1032. Rudolphus rex Burgundie moriens dyadema
suum Cunrado imperatori misit. Rome Iohanni pape succedit Bene- *Cat. pont.*
dictus VIII, qui et Teophilaetus, moribus tanto ordini indignus, occu-
pans sedem annis 12. Quo expulso, Romani quendam Silvestrum pro
eo constituunt, quem ipse postea excommunicavit et depulit. Et^a sedi
suae redditus, se ipsum privavit aliumque pro se ob avariciam contra
canones ordinavit. Quem Romani^b sacra sede mox^c privaverunt et
Gracianum papam ordinauerunt.

9. A. D. 1033. Cunradus imperator in hyeme Burgundiam petit. *Ekk.*
Eclypsis solis facta est 3. Kal. Iulii hora 6.

10. A. D. 1034. Imperator Franciam petit contra Udonem. Item
Burgundiam vastat.

11. A. D. 1035. Wirbina castellum in confinio Saxonie positum
pagani qui Liutici dicuntur optinent, multis ex christianis occisis et
captis, quos imperator cum exercitu petit. Sanctus Symeon Grecus
Treveris migravit ad Dominum.

Ipsa anno domnus Pylegrimus Coloniensis antistes de-
cessit et in basilica sanctorum Apostolorum, quam ipse con-
struxit, sepelitur; cui Herimannus II. cognomento Nobilis
successit de prosapia Heinrici regis primi Saxonici.

12. A. D. 1036. Heinrico, imperatoris filio, Knut regis Danorum *Ekk.*
filia coniungitur. Liutici tributarii facti sunt imperatori.

13. A. D. 1037. Cunradus imperator Italiam — — fugiensque a
quodam milite occiditur. Stephanus Ungariorum rex gloriosus obiit.

Recensio codd. B 1. C 2.

A. D. 1025—1035. *ut supra.*

A. D. 1036. Heinrico — — imperatori. Eodem tempore Richeza *H. Brunv.*
regina, facto inter se et regem coniugem suum divorcio per odium et in- *c. 25. 30. 31.*
stigationem cuiusdam^d sue pelicis, barbaros Sclavorum pertesa ritus, veste
mutata venit cum paucis ad imperatorem Cunradum in Saxoniam. A quo
honorifice suscipitur, et ubicumque in regno habitare vellet,
illi concessit. Que postea, defunctis fratribus suis Ottone Swevorum
duce et Herimanno Coloniensi archiepiscopo, venit ad Annonem, suc-
cessorem eius, et Salevelt et Coburg beato Petro contulit, ecclesiae
etiam sancti Nykolai Brunwillere Cloteno et alia plurima dona
optulit^e, eo quod pater eius Ezelinus et mater Methildis,
filia Theophanu, locum eundem fundassent. Non multo post
apud^f Salevelt ipsa defuncta est, corpusque eius congruo^g apparatu
Colonie delatum et ab archiepiscopo Annone in ecclesia sanctae Mariae
que est ad Gradus cum honore est humatum.

A. D. 1037. Cunradus — — occiditur.

a) Qui C 2.

b) Roma corr. Romani B 1.

c) deest B 1. C 2.

d) deest C 2.

e) contulit C 2.

f) in C 2.

g) congruo honore et apparatu C 2.

Ekk. 14. A. D. 1038. Cunradus imperator obiit 2. Non. Iunii et sepultus est Spire, relinquens imperium filio suo Heinrico. Eodem anno Cuningunt imperatrix, mater pauperum Christi, et Herimannus dux Alemanniae, filius Gisle imperatricis, obierunt. Eclipsis solis facta est [11.^a Kal. Sept.].

Anni Heinrici tertii.

A. d. i. 1040, ab U. autem c. 1791. Heinricus III, Cunradi imperatoris filius, iam dudum patre vivente rex constitutus, 86. loco ab Augusto patri successit et 17 annis regnavit.

2. A. D. 1041.^b Heinricus rex — — efficere potuit. *Ekkeh.*

3. A. D. 1042.^c Ungarii quendam Ovonom — — ab Alberone marchione deletur. *ibid.*

Domnus Helyas abbas moritur, et successit^d Aaron.

4. A. D. 1043. Heinricus rex Pannoniam — — apud Spiram sepelitur. *Ekkeh.*

5. A. D. 1044. Heinricus rex Pannoniam rebellantem iterum sibi subiugat, et inde reversus, synodo Constanciensi — — apud Hengelheim copulavit. Pestis pecudum, hyemps dura fuit et nivosa. *ibid.*

6. A. D. 1045. Heinricus rex tercio Pannoniam sibi rebellantem subiugans, Ovonom — — custodiae mancipatur. *ibid.*

Ekk. 7. A. D. 1046. Heinricus rex Italiam ingressus, pacifice a Romanis suscipitur — — et Suidegerum Bavenbergensem episcopum, Clementem secundum dictum, papam constituit, qui etiam 9 prefuit mensibus. Porro rex cum Agnete regina ab ipso papa imperiali benedictione coronatus in sancto dominici natalis die, per Apuliam multasque provincias ducens exercitum, cum magno honore revertitur.

8. A. D. 1047. Suidegerus papa, qui et Clemens, nono promotionis suae mense in Romanis partibus obiit, ad episcopium suum Bavenberg reportatus tumultatur; cui successit Poppo Aquileiensis patriarcha, secundum quosdam Brixiensis episcopus, et Damasus II. vocatur.

Ekk. 9. A. D. 1048. Poppo papa, qui et Damasus, obiit, necdum completo anno, ex quo constitutus est; pro quo Bruno successit, prius Tullensium episcopus, et Leo nonus est dictus. Heinricus III. nascitur. Otto dux Suevorum obiit; pro quo Otto de Suinvurte successit.

10. A. D. 1049. Heinricus imperator — — revertitur. *Ekkeh.*

cf. Ann. Brunv. Leo papa festum sancti Petri cum Heinrico imperatore Coloniae celebravit, presidente domno Herimanno^e archiepiscopo. Synodus Mogontie habetur, cui interfuerunt Leo apostolicus et Heinricus imperator.

11. A. D. 1050. Ungarii — — afflixit et cum summa pace rediit. *Ekkeh.*

12. A. D. 1051. Imperator Heinricus iterum Pannoniam adiens, — — licet inacte, rediit. *ibid.*

Ekk. 13. A. D. 1052. Imperator iterum Pannoniam petit et inacte redit, ducens^f secum Leonem apostolicae sedis presulem. Inde simul

Recensio codd. B 1. C 2.

A. D. 1038—1095. *ut supra.*

a) 11. Kal. Sept. *des. B 1.*

b) 1040. *C 1.*

c) 1041. *C 1.*

d) succedit *C 2.*

e) Herimano *C 2.*

f) ducē *B 1.*

tendentes in partes Reno contiguas, proximum natale Domini Wormacie celebrant. Domnus Aaron abbas obiit. Qui cantum nocturnalem de beato Gregorio a domno apostolico Leone compositum has in partes ipso tradente ab Italia primus attulit; cui Hemericus successit.

14. A. D. 1053. Domnus apostolicus Leo de Gallia Romam rediens, multis eum — — episcopatum tenuit. *Ekkeh.*

15. A. D. 1054. Sanctus Leo papa gloriose vitam finivit tertio *Ekkeh.* decimo Kal. Mai, et magnifice in ecclesia sancti Petri Rome iuxta beatum Gregorium sepultus, miraculis claruit. Successit autem in episcopatum Victor secundus, qui antea Gevehardus dictus Eistensis erat episcopus. Fames magna^a. Cuno — — Godefrid et Baldevinus. Henricus IV, filius Henrici, unctus est in regem *cf. A. Brunv.* Aquisgrani in dedicatione ecclesiae.

16. A. D. 1055. Domnus Herimannus Coloniensis archi- *cf. A. Brunv.* episcopus^b decessit, et successit Anno secundus. Albertus *Ekkeh.* marchio et Welfo dux Carinthiorum obierunt. Henricus — — exul obiit.

17. A. D. 1056. Gevehardus Radisponensis — — matri abduxit. Ipsa vero imperatrix — — honorifice est humata. *Ekkeh.* Anni Henrici IIII.

A. d. i. 1057, ab U. autem c. 1808. Henricus quartus, Henrici imperatoris filius, admodum puer, patri succedens, 87. loco ab Augusto regnum accepit, et quinquaginta annis regnavit^c. Agnes imperatrix — — Fridericus, Godefridi ducis frater, iam monachus factus, a Romanis pontifex ordinatur et Stephanus appellatur. Hic eodem anno obiit; pro quo Benedictus X, antea Iohannes dictus, quorundam Romanorum gratia contra canones promotus, post 7 menses sine consecratione obiit. Deinde dissensione regis et principum et ipsorum Romanorum diversis constitutis vel succedentibus, I. Nicholao^d, qui et Gebehardus, secundo Honorio secundo, qui et Chadelo^e, Alexandro secundo, qui et Anselmus, prius Lucensi episcopo, Alexander papa usque ad obitum suum honorifice in sede apostolica permansit, nequaquam de eo regni principibus vel pontificibus dissentientibus. Huius tempore *Ekkeh.* Hildebrandus postea pontifex archidiaconatus functus est officio Romae.

Eodem tempore Fridericus — — commotionum. Eundem namque ducatum Henricus imperator Bertolfo comiti, qui post Carinthiorum dux effectus est, promiserat, quem post mortem imperatoris eidem Rudolfo causa filiae suae illi coniunctae imperatrix tradidit, quod animum Bertolfi valde commovit. Unde de utroque ulcisci volens, rege scilicet et Rudolfo, omnes contra regem incitavit. Conspirat cum eo Otto in Saxonia, deiectus a ducatu Bawariorum. Fiunt motus — — nec rusticos latet. *Ekkeh.*

9. A. D. 1065. Sanctus Cuno Trevirorum episcopus martyrizatur. *A. S. Alb.*

10. A. D. 1066. Cometa — — in matrimonium dedit. *Ekkeh.*

Domnus Hemericus abbas obiit; cui postmodum Humber-
tus successit.

11. A. D. 1067. Henricus rex Bertham — — Triburiae. *Ekkeh.*

12. A. D. 1068. Henricus rex adolescentiae — — succrescere. *ibid.*

a) m. fuit C2. b) episcopus C2. c) deest C1. d) Nykol. B1. e) Chadolo C2.

13. A. D. 1069. Agnes imperatrix, mater Heinrici, — — vitam in Domino finivit. *Ekkeh.*
- Ekkeh. et* 14. A. D. 1070. Teti marchio non sine Saxonie principum consilio regi rebellat.
- ib.* 15. A. D. 1071. Otto dux Baioariae, amisso ducatu, rebellat regi; cui in ducatum successit Welfo, vir strenuus et bellicosus, natu Suevus.
- ib.* 16. A. D. 1072. Coniurant principes Saxoniae contra regem cum Ottone; quem rex usquequaque persecutus, quam plures munitiones eius vastat et diruit.
- ib.* 17. A. D. 1073. Saxones Hartesburg munitionem regis cum aliis destruunt, et, quod dictu nefas est, cuiusdam innocentis regis filii ad iniuriam patris sepulchrum violant et ossa dispergunt.
- Ekkeh.* 18. A. D. 1074. Beatae memoriae Alexandro papa defuncto, Hildebrandus, qui postea Gregorius septimus dictus est, abbas monasterii Sancti Pauli et archidiaconus Romanae sedis, successit; sub quo Romana res publica et omnis ecclesia novis scismatum erroribus periclitari coepit. Hic Heinricum regem crebris nunciis et epistolis ad synodalia responsa vocavit.
19. A. D. 1075. Henricus rex — — notatus est. *Ekkeh.*
- Ekkeh.* 20. A. D. 1076. Concilium Wormatie habitum est, ubi — — abdicarunt. Eodem anno circa 19. Kal. Octobris colloquium — —
- cf. A. Path.* securitatibus multis. Ipso tempore defunctus est dominus Anno Coloniensis archiepiscopus^a, et in cenobio Sigibergensi, quod ipse construxit, sepultus est^b; cui Hildolfus successit.
- Ekkeh.* 21. A. D. 1077. Rudolfus indigena Sueviae, que omnino regalis stemmatis est aliena, apud Forcheim in regem elevatur et apud Mogontiam ungitur. Dein^c collecto copioso exercitu a Saxonia, Wirziburgenses regi Henrico fidem servantes obsedit, sed terrore ipsius circa Kal. Iulii ab Italia reversi obsidio solvitur. Bertolfus^d autem de Zaringon^e, dux quondam Carinthiae, pre dolore, quod videbat ex arbitrio regem Henricum impune cuncta vastari, frenesi occupatus vitam finit.
- A. S. Alb.* 22. A. D. 1078. Bellum iuxta Strowi commissum est a Rudolfo contra Henricum regem 7. Idus Augusti; ubi inter alios Wezel Magedeburgensis episcopus perimitur, Magnus dux — — occubuit. *Ekkeh.*
- cf. A. Brunv.* 23. A. D. 1079. Dominus Hildolfus Coloniensis pontifex obiit; cui Sigewinus successit. Iterum bellum — — terga ver-
- cf. A. Path.* terunt, occiso ibi Meinfrido comite.
- A. S. Alb.* 24. A. D. 1080. Apud Prixinam Noricam 30 episcoporum magneque partis optimatum regni conventus contra Hildebrandum habetur. Rursus inter Rudolfum et Henricum geritur bellum iuxta fluvium Ellestram, in quo — — Hoc etiam prelio ex parte regis^b Henrici Rabodo comes regi satis fidus interiit.
- Ekkeh.* 25. A. D. 1081. Rex Henricus Italiam — — in vigiliis paschae crematur. Monasterium sancti Martini Mogontiae exustum et tria monasteria prope posita, et pene omnis civitas exusta est. Henricus iunior nascitur.
- Ekkeh.* 26. A. D. 1082. Herimannus quidam, vir prepotens ac nobilis ex Germania, a Saxonibus et Alemannis rex constitutus, tam suis quam

a) episc. post corr. archiep. C 2.
 dus C 1.

b) deest C 2.

c) Deinde C 2.

d) Bertol-

e) Zaringont C 2.

alienis cepit in brevi despectus haberi. Domnus Humbertus abbas obiit, et successit Herimannus.

27. A. D. 1083. Herimannus cum paucis orientalem Franciam *Ekk.* hostiliter invasit. Roma capitur ab Heinricho rege 4. Non. Iunii feria 6. ebdomadis pentecostes. Hildebrandus autem papa occulte^a fugiens, Salernam secessit, ibi^b usque ad diem mortis sue permansit. Pestilencia *A. Ros.* magna fit.

28. A. D. 1084. Heinrichus rex in locum Hildebrandi Wigbertum Ravennae episcopum petentibus Romanis statuit, et dictus est Clemens secundus; a quo ipse rex cum regina Bertha in sancta dominica paschae imperiali benedictione sublimatur. Post hec imperator de Italia digrediens, Augustam civitatem ab Alemannis invasam^c obsedit et cepit.

29. A. D. 1085. Hildebrandus papa, qui et Gregorius septimus, apud Salernam moritur, et ibi sepelitur. Pro quo Otto, qui et Urbanus, prius Ostiensis episcopus, substituitur.

30. A. D. 1086. Heinrichus imperator Saxoniam vastat. Wirciburg *Ekk.* a Saxonibus capta est, et mox ab imperatore adquisita. *A. S. Alb.*

31. A. D. 1087. Herimannus, falso — — obsidione interiit^d. *Ekkeh.*

32. A. D. 1088. Bertha imperatrix obiit et Spire sepulta est. Augusta — — destruitur. *ibid.*

33. A. D. 1089. Domnus Sigewinus Coloniensis archiepiscopus obiit, et successit^e Herimannus III.^a cognomento Dives. *cf. A. Brunv.*

Imperator nuptias — — uxorem. *Ekkeh.*

Cunradus, filius eius senior, ungitur in regem Aquisgrani.

34. A. D. 1090.^f Imperator Italiam rursus ingreditur ibique fere *Ekk.* per septem annos moratur.

35. A. D. 1091. Mathildis de Longobardia imperatori rebellat. *A. S. Alb.*

36. A. D. 1092. Pestilentia magna hominum atque pecudum. *Ekk.*

37. A. D. 1093. Cunradus — — infamatur. Eclipsis solis facta est 9. Kal. Oct. hora tertia, et draco visus est. Mortalitas magna *A. S. Alb.* subsecuta est. *Ekk.*

38. A. D. 1094. Pestilencia facta est. *A. S. Alb.*

39. A. D. 1095. Lupoldus marchio et Heinrichus palatinus comes *Ekk.* obierunt.

40. A. D. 1096. Signum in sole 5. Non. Mart., diversa quoque prodigia mundus parturisse ubique referebatur. Expeditio prima Iherosolimitana sub Petro monacho et Godefrido duce Lotharingie ex omni-

Recensio codd. B 1. C 2.

A. D. 1096. Expeditio prima — — Europae. *Sequitur fusior Ekk. p. 214.* historia expeditionis, quam alia recensio infra exhibet: Preterea signum visum est in sole, multaque, que tam in aere quam — — Octobris vidimus. Stellam etiam — — victorem existere. Quidam etiam presbyter hora — — prescriptos credebant. Quid referam — — capitibus exortos fuisse. Qualiter autem terra a gentilibus subacta sit, breviter intimabimus.

a) deest C 2. b) ibique C 2. c) obsessam invasit et C 2. d) moritur C 2.
e) succedit C 2. f) haec ad a. 1091. habet C 2, hoc anno vero (ubi 90 e corr.) Math.
— rebellat.

A. S. Alb. bus populis Europae. Mogontie mille et 4 Iudei necati sunt. Per diversas quoque provincias facti sunt christiani et iterum a christianitate recesserunt.

41.^a A. D. 1097.

Ekke. 1099. 42. A. D. 1098. Henricus imperator natalem Domini Coloniae celebravit, in epiphania vero dominum filium suum Henricum quintum regem fecit, Conrado, fratre eius, reprobo, quem prius coronavit.

A. S. Alb. 43. A. D. 1099. Mortalitas magna facta est. Cunradus Traiectensis episcopus quarta feria pasche a negotiatore quodam crudeliter occiditur.

Ekke. Eodem tempore dominus Herimannus Coloniensis archiepiscopus decessit; in cuius locum Fridericus successit. Fames improvisa multis locis invaluit. Urbanus papa, qui et Otto, obiit. Cui Rainerus cardinalis et abbas subrogatus, dictus Paschalis.

44. A. D. 1100. Hierosolima a christianis capitur, Godefrido duce *A. S. Alb.* exercitum regente.* Udo marchio et alii plures Saxonum barbaros qui dicuntur Liutici invasit, et honorifice triumphavit.

Henricus imperator — — procerus. *Ekkeh. a.* 1098.

*) *C1 add.*: Eodem anno Fridericus archiepiscopus primus Volmestelne gloriosum castrum Wistfallie fundavit.

Recensio codd. B 1. C 2.

Tempore Henrici quarti Romani et Alexii — — quasi semper recentibus plagis, ostentare. Igitur terra repromissionis — — ingredi permetterent. *Ekkeh. p.* 212.

Predictus etiam Alexius — — occurrunt vocabula. Quibus omnibus venerande sanctitatis — — Italiam rediit. *ibid. p.* 213.

De expeditione Iherosolimitana, quae facta est sub Godefrido duce Lotharingie.

Igitur in prima expeditione diversis nationibus Petrum quendam monachum sequentes et Ungariam attingentes, quibusdam seditionibus — — capti plurimi morte multati, pauci armis et rebus nudati, fugam pro maximo lucro reportabant. Interea Godefridus dux Lotharingiae — — non modica instructis *Ekkeh. p.* 208.

cum^a fratribus suis Baldewino et Eustacio *ibid. p.* 213.

iter per — — consedit obsidio. Post hec sociatis sibi in ea expeditione Hugone^b, fratre Phylippi regis Galliae, *ibid. p.* 208.

Reimundo comiti Sancti Egidii, Ruberto comiti Normanniae, Ruberto comiti Flandrensi^c, cum turmarum copiis, quibus preerant, multa — — dispersi erant. *ibid. p.* 211.

Legimus Iherosolime — — linguae periciam mitigavit. *ibid. p.* 216. *init. — p.* 218.

A. D. 1098. Henricus imperator natale Domini Coloniae celebravit, in epyphania vero Aquisgrani filium — — cognovisse. Que¹ tamen turturina^d nichilominus predita fide, secundos ultra detestabatur amplexus, adeo ut post ablatum tantum corpori suo caput reliquum vitae suae tempus labori consecravit sexagesimi fructus. Legale illud — — ac statura procerus. *Ekkeh.* 1099.

A. D. 1099. Mortalitas — — Urbanus papa obiit. Hic super — — Paschalem appellans eum. *ibid.*

a*) 32, et ita deinceps 33. etc. B 1. a) c. f. s. B. et E. des. C 1 infra. = b) H. fr. Ph. r. Fr. des. C 1. c) Flandrensis B 1. d) tuturnina B 1.

1) Que — fructus in *Ekkehardi cod.* 1 deleta; v. p. 212 n.*.

De expeditione — — Lotharingiae.

Igitur in prima expeditione — — dispersi erant. Hic de militiae — — adicere. *Ekkeh.* p. 211. Nos autem laudemus — — videbatur mundus. *ibid.* p. 212. 213. Preterea signum — — exortos fuisse. *ibid.* p. 214. Hiis ergo intermissis, ad Godefridum ceterosque vere dominice militiae [duces] revertamur^a, qui cum — — peritiam mitigavit. *ibid.* p. 215—218.

Hoc anno Cunradus — — appellans eum. *ibid.* p. 218.

Anno 1100. Sub Godefrido — — damno dilatavit. *ibid.* p. 218. 219.

Wigbertus Ravennensis — — nunquam suscepisse. *ibid.* p. 219.

Rex Wilhelmus de Anglia sagitta interfectus est in venatione; frater vero eius Henricus dum vellet in eodem loco pro remedio animae eius monasterium construere, apparuit ei, et duo dracones eum ferentes, dicens sibi nichil prodesse, eo quod suis temporibus omnia destructa essent, quae sui antecessores in honorem Domini construxerant.

45. A. D. 1101. Cunradus rex — — honorificatus fuisse. Visus est — — testarentur. *Ekkeh.* p. 219—223.

46. A. D. 1102. Imperator Henricus, habito — — ab ipsius se contineant iniquitate. Commissum est — — dimiserat. *Ekkeh.*

47. A. D. 1103. Henricus imperator nativitatem — — voto ipso succendit. Kuno, filius Ottonis ducis, de magnis principibus unus, quorundam funestorum hominum conspiratione occiditur. Kuno — — ferebatur. Henricus marchio — — obiit. *ibid.*

48. A. D. 1104. Henricus imperator natale — — capite truncatus occubuit. Hoc anno circa solsticium estuale — — coniciebatur. *ibid.*

49. A. D. 1105. Dum imperator Henricus natale — — circumquaque diffamavit. Baldewinus — — in orientis esset parte. *ibid.*
Anni Heinrici V.

A. d. inc. 1106.

Mediante Henrico iuniore — — consulturum animae promisit. *Ekkeh.*

Hoc ordine Henricus illius nominis quintus primum a patre, deinde^b ab universis Germaniae principibus in regem iam secundo electus, ab apostolicis quoque legatis per manus impositionem catholice confirmatus, acceptis tam ab episcopis quam laicis^c iuxta morem patrie sacramentis, regnare cepit 88.^d loco ab Augusto, 50. patris sui anno, ab^e Urbe vero condita 1858. anno, ab origine^f mundi 5058^g, dominicae vero incarnationis, ut dictum est, 1106. anno.

Recensio codd. B 1. C 2.

A. D. 1100. Hierosolima — — triumphavit. Wigbertus^h — — suscepisse. *Ekkeh.* Rex Wilhelmus — — construxerunt.

A. D. 1101. Cunradus — — fuisse.

A. D. 1102. Imperator H. — — iniquitate.

A. D. 1103. Henricus — — occiditur. Henricus marchio — — obiit.

A. 1104. Henricus — — coniciebatur.

A. D. 1105. Dum imperator — — diffamavit.

A. d. i. 1106. Mediente — — 1106. anno.

a) q. c. rev. C 1. b) dein B 1. c) a l. B 1. d) 87. C 1. e) ab — anno des. C 1. f) o. autem B 1. C 2. g) 6305. B 1. = h) Sigbertus B 1 littera S minio post scripta, et ita C 2.

Ekke. Delatis igitur coram rege cunctisque totius Germaniae optimatibus et presulibus omnique clero simul et populo legationibus Romanae sedis super ecclesiarum regni istius commaculatione diversa et inveterata, et econtra emendatione ab universis unanimiter promissa, placuit tam regi quam primoribus ad sanctam matrem Romanam ecclesiam tantos ac tales a partibus istis legatos transmitti, qui et de obiectis rite rationem reddere et de incertis sagaciter investigare ac per omnia utilitatibus ecclesiasticis sapienter consulere sint idonei. Separantur in hoc opus viri spiritu sapientiae pleni, dignitatibus, natalibus et elegantia seu divitiis precipui nullaue secundum Deum sive seculum veneratione indigni: a Lothoringia Bruno Trevirensis, a Saxonia Henricus Madeburgensis, a Francia Otto Bavenbergensis, a Baioaria Everhardus^a Heistatensis, ab Allemania Gevehardus Constantiensis, a Burgundia Curiensis, nonnulli etiam nobiles de latere regis laicae professionis; idque inter cetera suscipiunt in mandatis, ut, si fieri possit, domni apostolici presentiam Cisalpinis partibus impetrent exhiberi.

a) Eurhardus 71.